Hospodárska a sociálna rada
Slovenskej republiky

Bratislava 25.10.2021
Číslo záznamu: 86392/2021

Z Á Z N A M
z plenárneho zasadnutia Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky konaného dňa 25.10.2021

Miesto konania: Úrad vlády SR
Prítomní: podľa prezenčnej listiny
Rokovanie viedol: Monika Uhlerová, podpredsedníčka HSR SR

Návrh programu:

1. Návrh zákona o profesionálnych náhradných rodičoch
   predkladá: MPSVR SR

2. Návrh zákona o výstavbe
   predkladá: ÚV SR

3. Návrh zákona o územnom plánování
   predkladá: ÚV SR

4. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
   predkladá: MŽP SR

5. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
   predkladá: MZ SR

6. Diskusia k problému zvyšujúcich sa cien energií (ZMOS, APZD, AZZZ SR, RÚZ).

7. Rôzne
   - Legislatívny návrh KOZ SR na zmenu zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (KOZ SR)

Rokovanie otvorila a viedla podpredsedníčka rady M. Uhlerová, ktorá privítala zástupcov vlády, zástupcov zamestnancov a zástupcov zamestnávateľov a skonštatovala, že plenárne zasadnutie je uznášaniaschopné a môže prijímať závery.
Podpredsedníčka rady M. Uhlerová vyzvala prítomných, aby sa vyjadrili, či súhlasia s návrhom programu plenárneho zasadnutia uvedeného v pozvánke a či majú návrhy na jeho doplnenie. Na žiadosť ÚNMS SR bol do bodu Rôzne zaradený návrh zákona ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 157/2018 Z. z. o metrológii a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Podpredsedníčka rady M. Uhlerová upresnila, že bod 5. bude na návrh ministra zdravotníctva V. Lengvarského prerokovaný ako prvý. Členovia rady sa dohodli, že materiál k bodu 1., ku ktorému je súhlasné stanovisko všetkých sociálnych partnerov bude odsúhlasený na začiatku rokovania. Do záznamu bude záver uvedený samostatne so súhlasným záverom. Program rokovania bol schválený.
R. Karlubík z AZZZ SR vzniesol pripomienku k bodu 4., aby tento bod nebol prerokovaný. Uviedol, že materiály sú rozdielne oproti MPK a boli doručené po termíne. Podpredsedníčka rady M. Uhlerová dala o tomto návrhu hlasovať. Za APZD tento návrh podporil A. Beljajev. Za RÚZ vyjadril súhlasné stanovisko M. Kiraľvarga. Za SOS podporil návrh D. Chalupa. Za ZMOS súhlasil s návrhom R. Brtáň. Za KOZ SR podporila návrh M. Uhlerová. Rada navrhla predkladateľovi, aby tento návrh zákona stiahol z rokovania.

K bodu 1.
Návrh zákona o profesionálnych náhradných rodičoch

Záver:

Rada predložený materiál prerokovala s nasledujúcimi závermi :

A. súhlasí s predloženým materiálom bez pripomienok,
B. odporúča materiál na ďalšie legislatívne konanie.

K bodu 2.
Návrh zákona o výstavbe

Materiál uviedol štátny tajomník podpredsedu vlády M. Hypký.

R. Brtáň za ZMOS uviedol námietky k predloženému materiálu, upozornil na procesné postupy a na to, že MPK nebolo vyhodnotené, nie sú známe výsledky zásadných pripomienok. Neodporúča tento zákon na ďalšie konanie. Upozornil, že pôvodne mali byť predložené 3 zákony, a jeden z nich mal byť zákon o informačnom systéme, na ktorý sa oba zákony odvolávajú.

A. Beljajev z APZD uviedol, že súhlasí s predloženým materiálom aj napriek tomu, že zostali otvorené ešte dve zásadné pripomienky, týkajúce sa zníženie výšky pokút a dodržania zásady dobrovoľnosti technických noriem, no považuje návrh zákona ako celok za dôležitejší než tieto parciálne veci. APZD mení pripomienky po poslednom stretnutí na všeobecné a odporúča materiál na ďalšie konanie.

M. Lelovský z RÚZ uviedol, že súhlasí, aby zákon išiel na ďalšie konanie. Uviedol jednu odporúčajúcu pripomienku a to skrátenie lehoty generálneho pardonu na budovy nie staršie ako 20 rokov.

R. Karlubík z AZZZ SR uviedol, že súhlasí s námietkami k procesným postupom, ktoré predniesol R. Brtáň. a udelil slovo R. Počubayovi, ktorý predniesol zásadné pripomienky AZZZ SR, ktoré sú obsahom ich písomného stanoviska. R. Karlubík z AZZZ SR upresnil, že stanovisko AZZZ SR je súhlas s pripomienkami.

D. Chalupa za SOS uviedol, že nemajú pripomienky.

M. Uhlerová za KOZ SR uviedla, že KOZ SR je bez pripomienok a odporúča návrh zákona na ďalšie konanie.

V diskusii minister životného prostredia SR J. Budaj upozornil, že nebol ukončený proces MPK s jeho rezortom, t. j. rozporové konania na úrovni ministrov. Podpredseda vlády SR a minister hospodárstva R. Sulík uviedol dve výhrady, a to k povoleniu jadrových stavieb a pri optických stavbách, ktoré požiadal zapracovať. V diskusii sa vyjadrili viacerí zástupcovia zamestnávateľov a zamestnancov.

Podpredsedníčka rady M. Uhlerová uviedla, že rada má výhradu k nedokončenému MPK.

Záver:

Rada predložený materiál prerokovala s nasledujúcimi závermi :

A. **APZD, RÚZ, SOS, KOZ SR súhlasí s predloženým materiálom bez pripomienok, AZZZ SR súhlasí s predloženým materiálom s pripomienkami,**
B. **ZMOS nesúhlasí s predloženým materiálom,**
C. **odporúča materiál na ďalšie legislatívne konanie.**

<u>K bodu 3.</u>
Návrh zákona o územnom plánovaní

Materiál uviedol štátny tajomník podpredsedu vlády M. Hypký.

R. Brtáň za ZMOS uviedol, že ZMOS trvá na stanovisku a neodporúča tento zákon na ďalšie konanie. Predniesol pripomienky, ktoré vyplývajú z praktického života samosprávy ohľadom územného plánovania. Upozornil, že ani pri tomto zákoneMPK nebolo vyhodnotené, nie sú známe výsledky zásadných pripomienok.
A. Beljajev za APZD uviedol, že súhlasí s návrhom.
M. Lelovský z RÚZ uviedol, že súhlasí bez pripomienok.
R. Karlubík z AZZZ SR uviedol, že súhlasí s pripomienkami, ktoré sú definované v písomnom stanovisku. R. Počubay doplnil, že AZZZ SR mala najmä výhrady k stanoveniu poplatkov samostatnou vyhláškou mimo zákona o správnych poplatkoch a ich výške.

D. Chalupa z SOS uviedol, že nemali pripomienky.
M. Uhlerová za KOZ SR uviedla, že nemajú pripomienky k návrhu zákona a odporúčajú ho na ďalšie legislatívne konanie.
Minister životného prostredia SR J. Budaj uviedol, že MPK nepovažuje za ukončené.

Podpredsedníčka rady M. Uhlerová uviedla, že rada má výhradu k nedokončenému MPK, ako v prípade predošlého zákona.

Záver:

Rada predložený materiál prerokovala s nasledujúcimi závermi :

A. **APZD, RÚZ, KOZ SR, SOS súhlasí s predloženým materiálom bez pripomienok, AZZZ SR súhlasí s predloženým materiálom s pripomienkami,**
B. **ZMOS nesúhlasí s predloženým materiálom,**
C. **odporúča materiál na ďalšie legislatívne konanie.**

K bodu 4.
Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

So súhlasom predkladateľa bol tento materiál stiahnutý a bude predložený na najbližšie rokovanie Hospodárskej a sociálnej rady SR.

K bodu 5.
Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Ministerzdravotníctva V. Lengvarský uviedol materiál a prediskutoval so zástupcami sociálnych partnerov ich pripomienky.

Následne podpredsedníčka rady M. Uhlerová požiadala o prednesenie stanovísk.

R. Brtáň za ZMOS súhlasí s materiálom a odporúča ho na ďalšie legislatívne konanie.
A. Beljajev za APZD berie materiál na vedomie a odporúča na ďalšie legislatívne konanie.
M. Kiraľvarga za RÚZ uviedol, že materiál berie na vedomie bez pripomienok.
R. Karlubík za AZZZ SR uviedol, že ich pripomienky boli zhrnuté v písomnom stanovisku, ktoré predstaví M. Šimo. M. Šimo upozornil na to, že nie všetky pripomienky AZZZ SR sú zapracované a rozpor trvá.
D. Chalupa za SOS súhlasí s materiálom a odporúča ho na ďalšie legislatívne konanie.
P. Szalay za KOZ SR upozornil, že v MPK predložili zásadnú pripomienku k názvu zdravotnícky asistent a praktická sestra. Uviedol, že KOZ SR trvá na pripomienke a jej zapracovaniu do návrhu zákona.

Záver:

Rada predložený materiál prerokovala s nasledujúcimi závermi :

A. **ZMOS, APZD, RÚZ, SOS súhlasí s predloženým materiálom bez pripomienok, AZZZ SR, KOZ SR súhlasí s predloženým materiálom s pripomienkami,**
B. **odporúča materiál na ďalšie legislatívne konanie.**

K bodu 6.
Diskusia k problému zvyšujúcich sa cien energií (ZMOS, APZD, AZZZ SR, RÚZ)

Podpredsedníčka rady M. Uhlerová privítala zástupcov Klubu 500. Bod uviedol jeden z navrhovateľov, R. Karlubík za AZZZ SR, ktorý poďakoval za zaslané stanoviská a podklady. Upozornil na závažnú situáciu na trhu s energetikou.

Podpredsedníčka rady M. Uhlerová uviedla, že nejde o štandardný bod. Sociálni partneri predložili svoje stanoviská vo forme iniciatívnych návrhov ako túto situáciu riešiť. Vyzvala sociálnych partnerov k predneseniu stanovísk.

Za ZMOS uviedol R. Brtáň, že zaslali stanovisko, ktoré reflektuje to, čo ich najviac trápi. Zdôraznil, že by bol rád, keby sa akákoľvek diskusia okrem priemyslu, poľnohospodárstva, sústredila aj na verejnú správu a územnú samosprávu. V dokumente nájdete hlavné zložky energetických výdavkov, ktoré trápia samosprávy a nepomáha tomu súčasná situácia, kde sa veľa samospráv dostalo do procesu poskytovania služieb dodávateľa poslednej inštancie. Toto znamená rapídne zvýšenie cien, než sa obce a samospráva dostanú k novému poskytovateľovi. V procesoch verejného obstarávania sa tak dostávame medzi dva mlynské kamene, kedy buď na jednej strane budeme chcieť čo najrýchlejšie zazmluvniť sumu, ktorá je akceptovateľná zo strany nákladov, alebo sa pustíme do verejného obstarávania a procesu, ktorý môže trvať niekoľko týždňov. Reálny výsledok je, že proces verejného obstarávania sa ani neuskutoční, lebo sa tam nemá kto prihlásiť, lebo trhové prostredie je momentálne dosť nestabilné. Upozornil na to, že obce a mestá prevádzkujú mestskú a prímestskú dopravu, električkovú a trolejbusovú dopravu, ktorá súvisí s energiami a cenami, ktoré v budúcnosti budú rásť a nebudú to malé náklady naviac. To isté sa týka aj športových, sociálnych zariadení, škôl, a pod. Poukázal na to, že mestá a obce sa podieľajú na znižovaní energetickej efektívnosti Slovenska svojimi investíciami a projektami, venujú pozornosť energetickým úsporám dosahovaných rekonštrukciou a opravou verejných budov a verejného osvetlenia. Úspory, ktoré sú v rámci samospráv realizované pre ďalšie investície budú musieť byť použité ako náklady na kompenzovanie nárastu cien energií. To môže ovplyvniť budúce čerpanie fondov EÚ 2021-2027. K návrhom dodal, že v podklade doručenom na sekretariát HSR SR sú okrem krátkodobých opatrení aj opatrenia so strednodobým dosahom. V prípade dlhodobého hľadiska bude asi potrebné osloviť aj Európsku komisiu, ak už pôjde o európske zdroje z vyššie uvedených finančných mechanizmov a ich alokáciu. Apeloval na to, aby rozhodnutie prišlo čo najrýchlejšie.

Za APZD A. Beljajev uviedol, že dnes tu máme nejaký priemysel, ktorý tu bol a je otázka, či tu aj bude. Priemysel nevieme zmeniť v nejakom časovom horizonte 5, 10, 20 rokov. Priemysel tu je a musíme sa rozhodnúť, čo s tým urobíme. Na počet obyvateľov je priemysel skutočne energeticky náročnejší a treba povedať, že dnes žiadnu podporu zo štátu nemáme. Uviedol, že vidí dva základné problémy. Jeden je krátkodobý a druhý dlhodobý. Krátkodobý je ten, že tu máme enormné zvýšenie cien elektrickej energie a nikto z nás nevie, koľko to potrvá a dokedy to bude trvať. Odhady sú, že to bude trvať ešte v priebehu budúceho roku. Dlhodobý problém je systémový problém ceny energie, ktorú máme najvyššiu v EÚ pri takom energeticky náročnom priemysle, aký tu máme. Musíme si potom povedať, či tu potom chceme taký priemysel. Uviedol, že pripravili krátkodobé aj dlhodobé riešenia súčasnej situácie. Dnes by bolo dobré čiastočne kompenzovať nárast cien energie a plynu. ČR pre príklad na 2 mesiace odstránila DPH z energií. Mohli by sme v rámci nákupov povoleniek použiť zdroje, ktoré sa naakumulovali za posledné roky v Environmentálnom fonde, máme tam zhruba 1 mld. eur, je to otázka dopadu na štátny rozpočet. Legislatíva EÚ umožňuje preplatiť max. 75 % nepriamych nákladov na nepriame emisie, to sú tie, ktoré sú vypustené pri výrobe elektriky. Celkové nepriame náklady však môžu byť vyššie ako je 25 % výnosov z tržieb. To je akceptované za podmienky zdôvodnenia prečerpania limitu vládou.

Za RÚZ M. Kiraľvarga uviedol, že realita, ktorú žijeme je časť toho, čo sme zdedili z titulu podpory obnoviteľných zdrojov energie, z podpory ťažby hnedého uhlia, čo sa premieta do tarifných poplatkov. Apeluje na vládu, aby hľadala možnosti zníženia tarifných poplatkov, ktoré doplácame na každú MWh spotrebovanej elektrickej energie, ktorá patrí medzi najvyššie v rámci krajín EÚ. Druhá vec je komodita, vystrelila cena elektrickej energie za posledných niekoľko týždňov, možno mesiac až dva, do enormných výšok a súhlasí s tým, že cena komodity je určovaná trhom na burzách, na ktorých sa obchoduje a ťažko očakávať, že vláda môže legálne kompenzovať toto zvýšenie ceny elektrickej energie. Napriek tomu v cene komodity je jednoznačná časť, ktorá zvyšuje cenu elektrickej energie a to je cena CO_2, ktorá vstupuje do výroby. V týchto dvoch zložkách vidí priestor ako pomôcť priemyslu na Slovensku a znížiť cenu elektrickej energie nielen jednorazovo, ale aj systémovo do budúcna. V časti komodita, kde je cena elektrickej energie zvyšovaná aj vplyvom emisií CO_2, schéma štátnej pomoci, ktorá je momentálne k dispozícii hovorí o tom, že každá členská krajina môže kompenzovať zvýšenú energiu, že si stanoví rámec výpočtu na vrátenie zdroja peňazí pre priemyselné podniky z titulu emisií CO_2 a zvýšení cien energie. Táto suma môže reprezentovať až 75 % zo zdrojov, ktoré sa vytvoria z obchodovania s emisnými kvótami. V SR súčasne platný zákon hovorí, že peniaze z Environmentálneho fondu sa môžu použiť na tieto kompenzácie a to výpočtom 30 % z celkových príjmov do Environmentálneho fondu sa môže použiť na účely okrem iného aj kompenzácie CO_2. Z tých 30 % sa maximálne 25 % môže použiť na kompenzácie CO_2 pre zvýšené ceny elektrickej energie. Poukázal na to, že ak chceme, aby priemysel na SR bol konkurencieschopný aj naďalej a aby vláda urobila to, čo môže urobiť, je potrebné zjednať túto nápravu a čo najskôr kompenzovať ceny elektrickej energie kvôli CO_2 vo väčšom objeme. Konkrétne v tomto roku je tarifný plán koľko peňazí sa do Environmentálneho fondu z tohto titulu dostane a tento plán je omnoho menší ako realita, lebo cena emisnej povolenky rapídne stúpla. Navrhuje, aby rozdiel plánovaného čísla, ktoré sa získa do Environmentálneho fondu a to, čo sa v skutočnosti získa v tomto roku, sa použil na

kompenzáciu pre priemyselné podniky ešte v tomto roku. Druhá vec sú tarifné poplatky, medzi tarifnými poplatkami je najvyššia tarifná sadzba za prenos systému, v súčasnosti je to okolo 24e/MWh hodinu, mohli by sa nájsť zdroje, aby tento tarifný poplatok bol dotovaný z Environmentálneho fondu. Druhý bod k TPS je jej systémové poníženie. Tretia vec je nájsť spôsob a zmeniť doterajšiu unifikovanú platbu TPS bez ohľadu na to, akú spotrebu má jednotlivec či právnická osoba. To znamená pomôcť priemyslu, aby prežil a udržal pracovné miesta a potom treba zaviesť pásmovo diferencovanú TPS, ktorá by odzrkadľovala, že čím vyššia spotreba, tým nižšia platba TPS a samozrejme nepokračovať v tom, že platíme TPS za samospotrebu a samovýrobu.

Za AZZZ SR R. Karlubík uviedol, že všetky stanoviská, ktoré boli predložené sú rovnaké. Možno ešte treba hovoriť o dlhodobých riešeniach. Odbremenia energie pre vlastnú spotrebu od poplatkov a spotrebných daní u fotovoltaik, u vodíkových zdrojov, zníženie spotreby, kde je aj rámec na spotrebné dane na palivá, odklady platby odvodov do Národného jadrového fondu, to sú veci, ktoré navrhuje AZZZ SR v stanoviskách. Niektoré podniky sú už na technickom minime, ako výroba hnojív, atď. Upozornil na situáciu v agrosektore a potravinárskom sektore, kde sa odhaduje optimistický nárast nákladov o 45 % a tieto skutočnosti už dnes vyžadujú zásadné zvýšenie múky podľa bilancií podnikov o 25-30 %. Vzhľadom na to, že mnohé pekárne, ale aj malé a stredné podniky, nemajú kontrahované ceny energií pre budúci rok. Keď stúpnu náklady na rok 2022 o viac ako 50 % vieme, aký zásadný problém to bude. Vyzval k diskusii.

Za SOS D. Chalupa uviedol, svoje návrhy uviedli v písomnom stanovisku. Navrhol zníženie DPH, zavedenie priamej podpory pre nízko príjmové skupiny. Preferuje riešenia zamerané do budúcna, systémové riešenia, ktoré prinesú stabilitu vývoja cien energií.

Za KOZ SR uviedla M. Uhlerová, že mnohé návrhy, ktoré už odzneli zo strany zamestnávateľov sa prekrývajú s návrhmi KOZ SR, pretože pomoc priemyslu znamená aj udržanie zamestnanosti. Vo svojom stanovisku KOZ SR uviedla pre inšpiráciu aj skúsenosti aké opatrenia zavádzajú jednotlivé krajiny EÚ, aké opatrenia odporúča Európska komisia, či už okamžité alebo adresné, cielené, prípadne aj strednodobého charakteru. Môžeme pracovať s dilemou, či siahnuť po tých univerzálnych celoplošných opatreniach, ktoré majú výrazný vplyv na verejné financie alebo sa zamerať na adresné, cielené opatrenia, ktoré odporúča aj Európska komisia. Tam zas hrozí riziko, že niekto môže z pomoci vypadnúť, lebo nebudú zahrnuté všetky skupiny, ktorým treba pomôcť. Na SR môžeme uvažovať o dočasnom znížení DPH, čo spôsobí výpadok verejných financií, na druhej strane, keď ako odborári máme aktuálne požiadavky na zvýšenie platov štátnych a verejných zamestnancov, tak potom bude ťažké hľadať kompenzáciu za tento výpadok. Je potrebné o tomto opatrení diskutovať. Navrhla zníženie tarify za prevádzkovanie systému, dočasnú úpravu odvodov do Národného jadrového fondu, použitie výnosov z emisných povoleniek. Uviedla, že by sa rada zamerala na opatrenia, ktoré by mali byť cielené na domácnosti a zraniteľné skupiny, nízko príjmové domácnosti. Tu bude potrebné určite cieliť opatrenia alebo poskytovať osobitné sociálne platby týmto osobám a nízko príjmovým domácnostiam. Je potrebné diskutovať o strednodobých a dlhodobých nástrojoch, keďže nevieme, kedy táto kríza skončí. Preto v tejto chvíli bude za KOZ SR

navrhovať okamžité riešenia, ale je potrebné zamerať sa na strednodobé adresné opatrenia a to napríklad na dopracovanie a implementáciu koncepcie na ochranu odberateľov spĺňajúcich podmienky energetickej chudoby. Koncepcia je navrhnutá, je aj súčasťou programového vyhlásenia vlády, ale chýba jej akčný plán a chýba jej implementácia v kontexte konkrétnej legislatívy. Uviedla príklady z Veľkej Británie a Francúzska, ktoré zavádzajú špeciálne tarify pre domácnosti ohrozené energetickou chudobou. Je potrebné hovoriť o ďalších opatreniach sociálnej politiky s MPSVR SR aj v kontexte energetickej chudoby. Navrhla zvýšenie dávky v hmotnej núdzi. Dlhodobo navrhuje zvýšenie nezdaniteľnej časti dane na úroveň, keď nízkopríjmové osoby nebudú platiť daň. Vždy navrhovali, aby táto nezdaniteľná časť bola na úrovni minimálnej mzdy. Ten, kto poberá minimálnu mzdu, by bol odbremenený od platenia daní. Ďalej uviedla aktívne opatrenia na trhu práce, ktoré by boli zacielené na odstraňovanie dlhodobej nezamestnanosti. V neposlednom rade uviedla podporu kolektívneho vyjednávania s cieľom zvýšiť príjmy domácností. Tieto návrhy sú rozpracované v iniciatívnom materiály KOZ SR.

Za Klub 500 V. Soták poďakoval za pozvanie. Uviedol, že Klub 500 tak isto sformuloval svoje návrhy, ktoré predstaví pán T. Gregor. Uviedol, že tento problém je veľký, ale riešiteľný. Pokiaľ sa zo stanovísk zoberie to, čo je možné a riešiteľné, nájde sa cesta ako pomôcť priemyslu a zachrániť výrobu.

T. Gregor z Klubu 500 uviedol, že stanovisko Klubu 500 je členené do troch základných skupín, a to okamžite realizovateľné opatrenia, opatrenia vyžadujúce legislatívne úpravy a navrhované opatrenia na úrovni EÚ. Medzi okamžite realizovateľné opatrenia navrhol vyčleniť prostriedky zo štátneho rozpočtu ako kompenzáciu energeticky náročným podnikom. Ďalej je možné realizovať navýšenie zdrojov v Environmentálnom fonde na nepriame CO_2 kompenzácie. Čo sa týka úprav legislatívy a podmienok, netreba zabúdať na oblasť plynárenstva. V takých istých problémoch, ako je oblasť energií, sú aj odberatelia plynu, keďže cenotvorba na úrovni EÚ je prepojená čo sa týka energie a plynu.. Navrhuje kompenzáciu, zastropovanie pre tento segment.. V prípade potrebných zmien vyžadujúce legislatívne úpravy, poukázal na ČR, kde sa vrátili k tarife za prevádzkovanie systému, kde ČR 1/3 všetkých nákladov na podporu obnoviteľných zdrojov financuje zo štátneho rozpočtu. Objednávka na obnoviteľné zdroje nie je objednávka priemyslu, ale štátu a preto by aj štát mal časť týchto nákladov znášať. Uviedol, že je nelogické, aby tarifu za prevádzkovanie systému platili aj tí výrobcovia, ktorí si vyrobia elektrinu vo vlastnom zariadení. Čo sa týka návrhu na pásmové tarify, znovu to bolo diskutované. Klub 500 navrhoval v oblasti plynárenstva, aby sa v prepravných tarifách zaviedli pásmové poplatky za prepravu plynu v závislosti od veľkosti odberu. Navrhol zmenu regulačnej metódy poštovej známky za zemný plyn. Podporuje zrušenie platieb do Národného jadrového fondu. Tak isto aj vyčlenenie časti nečerpaných prostriedkov Environmentálneho fondu, ako aj kompenzácie vo vzťahu k domácnostiam, ako povedala M. Uhlerová, čo sa týka cielenej podpory rizikových skupín. Uviedol, že má za to, že vláda SR má iniciovať okamžité rokovanie s Ruskou federáciou o zabezpečení dodávok plynu, aby sa na úrovni EÚ rokovalo o okamžitom spustení Nord Stream 2. Ako jeden z dôvodov, prečo cena plynu stúpa je prítomnosť špekulantov na trhu, tu vidí veľký priestor pre EÚ, aby zmenila podmienky obchodovania, systému s emisnými povolenkami, aby mohli obchodovať iba tí, ktorých sa to týka. Vyjadril sa k úvahám o zavedení garančného fondu pre odberateľov energií, ktoré boli zatiaľ prezentované

iba v médiách. Uviedol, že by mal za úlohu kompenzovať situácie, ktoré sa stali teraz v prípade Slovakia Energy. Uviedol, že by toto nemala byť cesta, ktorou chceme ísť a zavádzať ďalšie poplatky.

Podpredseda vlády a minister hospodárstva SR R. Sulík reagoval, že než sa budú riešiť ceny, treba sa pozrieť na množstvá, keď raz nie je plyn, tak je jedno aká je jeho cena. Nechali sme robiť stress test a výsledku sú také, že ak nás čaká priemerná zima, ako bola posledných 20 rokov, tak plynu je dostatok, ak bude najsilnejšia zima za posledných 20 rokov, tak posledné februárové dni by plyn chýbal. Riešilo by sa to tak, že najväčší odberatelia, Duslo, Slovnaft, Malženice, by mierne znižovali spotrebu. Plynu je dostatok. Zásobníky sú naplnené. To, že tam vyskakuje 74 % je spojené s tým, že za posledných 12 rokov sa zvýšila kapacita zásobníkov. To, čo je teraz 74 % to zodpovedá pred 10, 12 rokmi kapacite do 90 %. Plynu je štandardne dostatok. Keby teraz prestali prichádzať dodávky, tak je ho na 100 dní. S Ruskou federáciou sa o dodávkach plynu rokuje. Uviedol, že sa už v auguste stretol so šéfom Gazpromu Alexejom Millerom.
Na Slovensku treba zachovať všetko, vrátane prvovýroby. V Európe sa vynakladá dosť úsilia na reindustrializáciu, lebo začínajú chápať, že krajina neprežije pokiaľ bude mať veľký podiel služieb a málo vyrábať. Slovensko má veľkú výhodu, že je jedna z najviac priemyselných krajín v Európe, možno aj na svete. A toto si chceme udržať. Preto treba riešiť problém s energiou. Jeden problém je cena, ktorú reguluje štát, to je tých niekoľko zložiek za distribúciu. A druhá je trhová cena. Za trhovú cenu nezodpovedá štát a nevie to ani priamo ovplyvniť. Cena za distribúciu, tam sa toho dá robiť veľa a konkrétne riešenie, ktoré je rozpracované ÚRSO, navrhne model pásmovej TPS, kde sa bude poskytovať zľava na odbery. Ďalej vieme hospodáriť s Envirofondom, čo už tu odznelo. Zareagoval na M. Uhlerovú a návrh KOZ SR o zvýšení nezdaniteľnej časti dane, čo by znamenalo, že pomôžete aj tým, čo to nepotrebujú. Pomôžete približne 90 % daňovníkom. To potom pocíti štátny rozpočet. Zareagoval na T. Gregora, že samovýrobcovia by si nemali platiť TPS, dá sa o tom diskutovať. Informoval, že ak je niekto samovýrobca elektriny a je galvanicky odpojený, tak TPS neplatí. Uviedol, že k pásmovým poplatkom, ako bolo navrhnuté, si to nevie predstaviť, lebo tam sú poplatky za nejaký konkrétny výkon. Nezbierajú sa tam poplatky, ktoré sa akumulujú a potom sa na niečo použijú, ako Národný jadrový fond, poplatky tam sú za spôsobené náklady. Toto opatrenie by nebolo účinné. Uviedol, že ohľadom špekulantov na trhu mal s T. Gregorom dlhší telefonát, kde to musí najprv riešiť EÚ, to sa nedá zakázať iba na Slovensku, potom nevie si to dobre predstaviť lebo by to znamenalo, že musíme diktovať ceny. Slovakia Energy, tam sa MH SR veľa posnažilo a našlo riešenie, že ani v plyne ani v elektrine zákazníci nebudú platiť tie vysoké spotové ceny. Na záver dodal, že si myslí, že ceny klesnú keď sa spustí NordStream 2 a keď sa jadrové zdroje uznajú ako nízko karbónové, tak to tiež pomôže k poklesu ceny. Strana SAS nižšiu DPH podporí, ale uviedol, že má pochybnosti o jej účinku, keďže si podniky DPH odrátavajú, pre nich DPH nie je položka. K DPH v ČR uviedol, že ho znížili iba na posledné dva mesiace tohto roku, november a december. November a december máme regulované ceny.

Podpredsedníčka rady M. Uhlerová otvorila diskusiu.

Štátny tajomník MF SR M. Klimek uviedol, že na poslednej HSR SR bol spoluiniciátor tejto témy. Nehovoríme o jednom probléme, ale o mixe problémov. Rok 2023 hrozí iný problém ako v r. 2022. Na budúci rok je naplánovaný deficit 4,9 %, v celej eurozóne sa čaká priemer 3,2 % z predložených súčasných rozpočtových plánov, sme v skupine najhorších. Vo februári 2020 sme mali najhoršiu dlhodobú udržateľnosť, tento náš návrh s 4,9 % je asi o polovicu vyšší ako návrhy ostatných krajín. Nemáme veľký priestor na navyšovanie. Kde je priestor, to je tých diskutovaných 504 mil. eur ako alokačný zdroj. Zdedili sme problém v energetike, v minulom roku sme na riešení problémov prispeli 162 mil. eur, tento rok sme sa dohodli pre budúci rok na 140 mil. eur. Je to dlh minulej vlády. Uviedol, že je zástancom nemeckého modelu cien, pásmovej tarify, systému množstevných zliav. Ale treba sa rozhodnúť akým smerom pôjdeme, lebo v Nemecku je 1MWh dvakrát taká drahá pre domácnosti ako je na Slovensku. Tam je tá tarifa neutrálna, ale veľké podniky benefitujú z toho, že domácnosti a malí odberatelia platia dvojnásobné ceny. Naše odvodovo daňové zaťaženie je nižšie ako v Nemecku či Rakúsku. Uviedol, že v plyne boli ceny dokonca v roku 2012 vyššie, pre domácnosti. Je otázkou či je celospoločenským konsenzom, že potrebujeme tieto cenové rozhodnutia kompenzovať a v akom množstve.

Ďalej M. Klimek položil otázku, či cítime urgentnú potrebu v domácnostiach, lebo ten skok nie je skokom, ale skôr krokom. Ale v roku 2023 hrozí zásadnejší posun pri domácnostiach. Prečítal slova riaditeľa slovenských elektrárni z rozhovoru pred 2 týždňami o zodpovednom nakupovaní energií. Upozornil na otázku morálneho hazardu pri tomto probléme. Individuálna TPS vs. priemysel, primárne vie štát vstupovať v oblasti tarif, kde je priestor obmedzený. DPH nepomôže firmám, pomôže mikrosubjektom a domácnostiam, zásah by bol obrovský. Dotovali by ste bohatých ľudí, stredne príjmové skupiny, proste každého, hoci sociálne odkázaná je len malá časť. Envirofond, je tu už legislatívny problém, lebo 30.9. bol termín, ktorý podľa zákona o obchodovaní s emisnými povolenkami umožňoval MŽP SR zmenu. Dnes je to už legislatívna otázka. Metodika ESA je taká, že nejde o cash príjmy, ale počíta sa dodávka aj cena ako priemer za posledné 3 alebo 5 rokov. Pre jadrový fond platí to isté, to je vyhláška vlády, ktorú môže vláda zmeniť.

Minister životného prostredia SR J. Budaj reagoval, že z hľadiska MŽP SR by bolo zlé, ak by sa robili veľké štátne výdaje aj v tejto situácii, kedy máme jeden z najvyšších deficitov v porovnateľných krajinách a výrazne by sme investovali kvôli zvýšeniu cien na predkovidovú úroveň. To nie je na mieste. Ako minister životného prostredia považuje za zlé, ak by sa prípadná štátna pomoc robila z fondov na úkor životného prostredia. Ak si všimnete, je zhoda v tom, že sa zastavia platby do JAVYSU, ale to sú platby na ochranu životného prostredia, na budúce upratovanie elektrárni po životnom cykle. Tie peniaze tam budeme musieť jednoducho dať. Tak isto, čo sa týka aj znížení obnoviteľných zdrojov energie, ktoré má Slovensko ako jedno z najhorších. Treťou výzvou je zobrať z Envirofondu, to už komentoval ŠT MF SR M. Klimek. Tieto peniaze slúžili pre kanalizácie, vodovody pre obce, čo je nočná mora Slovenska, že nemá infraštruktúry. Do toho išli aj iné požiadavky, výmena strechy a pod. Išlo o investície do obcí a nie do ochrany prírody. To, že sa udržuje tá suma účtovne v zdrojoch štátu je vecou Eurostatu a snahou MŽP SR je držať o 1 mld. euro lepšiu ratingovú situáciu. Usiluje o rokovanie s MF SR ohľadom Envirofondov. Doteraz na všetkom, na čom sa zdá byť zhoda,

ide na úkor životného prostredia. Požiadal o rozvahu. Preverme si, kde sa strácajú peniaze v energetike, určite tam také medzery sú. Ale nevnucujme si hystériu.

Podpredseda vlády a minister hospodárstva R. Sulík doplnil k ziskom distribučných spoločností. Na margo Enviro fondu sú tam peniaze, do veľké miery, z CO_2 povoleniek od firiem. V tomto by sme mali byť striedmejší. ŠT M. Klimek spomenul, že 30.9. bol deadline, ale keby sme tento zákon zmenili, stúpol by deficit v tomto roku. Prikláňa sa k tomu, aby sa z Enviro fondu vybrala rozumná suma a vrátila sa do priemyslu, tam odkiaľ prišla. K roku 2023, to bude pre domácnosti veľmi náročné riešiť, komunikuje so spoločníkmi elektrární, snaží sa stanoviť cenu pre rok 2023. Je takmer isté, že pre tento rok bude zdražovanie. Národný jadrový fond, v samotnom fonde je asi 1mld. euro. Im žiadne peniaze najbližšie dva roky peniaze chýbať nebudú. Zo zákona sa má do tohto fondu platiť do roku 2035, keby sa dva roky vynechali, tak ich pridáme nakoniec 2036, 2037. Teraz chýbať nebudú, keďže sú 1 mld. euro v prebytku. Možno že tú dôjde k dohode, že by sa vysadil na dva roky.

Štátny tajomník MF SR M. Klimek reagoval, že JAVYS je subjekt verejnej správy, všetky príjmy a výdavky sú 1:1, mimo tých, ktoré sú vykonsolidované. Jeho príjmy a výdavky sú príjmami a výdavkami verejnej správy, ak zrušíme príjem 72 mil. euro, tak rozdiel medzi príjmami a výdavkami bude o 72 mil. euro horší. Nejde o cash problém, i účtovne peniaze JAVYS má, len ich zrušenie by znamenalo výpadok na strane príjmu.

R. Karlubík z AZZZ SR reagoval na ministra životného prostredia SR J. Budaja. Uviedol, že za priemysel chápe environmentálne ciele. Plán je, aby sa použilo iba to, čo je nad plán, čo nemôže ohroziť rozpracované ciele. Ďalej reagoval na štátneho tajomníka M. Klimek, ktorý hovorí o 180 mil. eur, ktoré sú naviac z tej 504. Rezerva zo štátneho rozpočtu mala slúžiť na prípadné dopady covidu a pod. Požiadal o reakciu, či by sa to prípadne dalo.

Štátny tajomník MF SR M. Klimek zareagoval, že požiadaviek na 504 mil. eur je za 6,6 mld. euro a sú to požiadavky na platy zdravotníkov, učiteľov, odškodnenie vodohospodárov a iné. Toto je politická diskusia a rozhodnutie.

K. Nováková z MŽP SR reagovala, že plán príjmov do Envirofondu je 165 mil. eur, v súčasnosti sú odhady na 250 mil. eur z emisných povoleniek. To, čo tu bolo povedané, Envirofond nedosiahne, budú nižšie. Návrh na rozpočet pre rok 2022 až 2024 je ukončený. Prostriedky Envirofondu nie je možné okamžite použiť, neumožňuje to legislatíva. Je to diskusia o otvorení zákona.

N. Trenčanská Bedušová z AZZZ SR uviedla, že v dôsledku energetickej segmentácie sa ambulantný sektor ocitol v zlej situácii v pozícii neregulovaného zákazníka. Problémom je, že ambulancie sídlia v budovách, ktoré svojou spotrebou spadajú medzi neregulovaných odberateľov. Ak t takejto budove, práve vypršal kontrakt na dodávku elektrickej energie, nárast ceny je naozaj astronomický. To následne priamo ovplyvní výšku nákladov samotného poskytovateľa ZS. . Ambulantný sektor je súčasťou kritickej infraštruktúry, v rámci stanoviska predniesli návrhy, ako by sa daná situácia dala riešiť. Je tam priestor na diskusiu. Návrh je

dofinancovanie minimálne rozdielu medzi regulovanými cenami a neregulovanými cenami, ale priamo poskytovateľom nie prostredníctvom zdravotných poisťovní. Uviedla, že v tejto situácii si nemôžu dovoliť čakať, či už z tak napätého štátneho rozpočtu určeného pre zdravotníctvo bude priestor na riešenie situácie. Naviac nie je priestor na vzájomné sa dohadovanie s poisťovňami, koľko z poukázaných prostriedkov poskytnú ďalej poskytovateľom ZS. Musí to byť nejaký tretí spôsob. Navrhla, aby poskytovatelia zdravotnej starostlivosti boli zaradení medzi subjekty s regulovanými cenami. Lekári nevedia tieto náklady preniesť na pacienta, pretože im to legislatíva neumožňuje, ich príjmy sú regulované a sami bez pomoci kompetentných si neporadia.

V. Szabová z KOZ SR uviedla, že na minulej HSR SR navrhla, aby bol dnes prítomný aj zástupca ÚRSO. Podotkla, že sa zvýšenie cien dotkne aj vodárenských spoločností. Predpokladaný dopad zvýšenia cien energií pre vodárenské spoločnosti v roku 2022 predstavuje v prípade zvýšených nákladov na elektrickú energiu 12 – 16 mil. eur a v prípade plynu 800 tis. eur. Uvedený nárast bude mať zásadný dopad na ceny vodného a stočného, nakoľko sektor vodárenstva je významne závislý od dodávky elektrickej energie na prevádzku čerpadiel, dúchadiel a prevádzky ČOV. Ako príklad je možné uviesť očakávané zvýšenie nákladov u jednej z vodárenských spoločností PVPS, a.s. s tým, že nárast ceny plynu zvýši náklady spoločnosti v roku 2022 približne o 200 tis. Eur; obdobný nárast vo výške zvýšených nákladov spoločnosť očakáva aj v prípade elektrickej energie. Zvýšenie ceny vodného v PVPS, a.s. nebolo schválené ÚRSO od roku 2014 a zmena sa nepredpokladá ani v roku 2022. Uviedla, že ďalej k SVP, š. p. je verejnoprospešným štátnym podnikom zabezpečujúcim správu a starostlivosť o majetok štátu, ktorý reprezentujú vodné toky a vodné stavby a ktorý je závislý na tržbách z regulovaných činností (odbery vôd a odbery energetickej vody z vodných tokov a využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov) vo výške cca 48 % z celkových ekonomicky oprávnených nákladov podniku a vo výške 52 % z prostriedkov štátneho rozpočtu, ktorý pokrýva náklady na neregulované služby (zabezpečovanie protipovodňovej ochrany, plavby na splavnených vodných tokoch a odbery vôd na zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy. Pri predpokladanom priemernom náraste predmetných cien cca 30 % pôjde o zvýšenie nákladov o cca 10 mil. Eur. Pri súčasnej zlej ekonomickej situácii štátneho podniku (s deficitom cca 300 mil. Eur zo ŠR od roku 2010 na opravách a údržbe vodohospodárskeho majetku a s predpokladom pridelenia plánovaných 2 mil. Eur zo štátneho rozpočtu bude situácia pre SVP, š.p. neudržateľná a to aj za predpokladu pripravovanej reštrukturalizácie štátneho podniku bez efektívnej pomoci zo strany štátu a podpory financovania SVP, š. p. z iných verejných zdrojov. V súvislosti s extrémnym rastom cien treba upozorniť vo vzťahu na regulované činnosti a ceny schválené ÚRSO, ktorých účinnosť bola predĺžená o jeden rok, t. j. do konca roka 2022 a to na základe skutočných nákladov z roku 2018, že tieto ceny sú s ohľadom na vývoj nákladov pre ďalšie obdobie neudržateľné. Súčasné ceny nebudú reflektovať skutočný vývoj nákladov a ich krytie tržbami z regulovaných činností. V každom prípade je nevyhnutné počítať s faktom, že v dôsledku extrémneho rastu vyššie uvedených cien, ktoré sú vstupnými nákladmi v kalkulácii nákladov SVP, š. p. budú rásť aj ceny za vodohospodárske služby, čím sa zas len podporí už existujúca a rozbehnutá špirála rastu cien v NH.

Významným pilierom ekonomiky, ktorý spracováva 2,5 mil. m kubických dreva, druhotné suroviny – zberový papier a v celom reťazci zabezpečuje sociálne istoty viac ako 6000 zamestnancom je celulózo-papierenský priemysel. Dopady cien v 4. štvrťroku 2021 predstavujú 20 mil. Eur, čo je nárast o 17 %, dopady na ekonomiku odvetvia pre rok 2022 až 120 mil. Eur, pričom je potrebné uvedomiť si, že podiel nákladov na tieto energie už v súčasnosti dosahuje 27 % nákladov.
Vylúčiť hľadanie riešení v súvislosti s nárastom cien energií pre domácnosti v roku 2022 s argumentáciou, že sa jedná o návrat k približne pôvodným cenám, po znížení v minulom roku nepovažuje za správne vo vzťahu k občanom SR, s osobitným dôrazom na nízkopríjmové skupiny obyvateľstva, pracujúcich s príjmom na úrovni minimálnej mzdy, mladým rodinám a v neposlednom rade dôchodcom. Štát je tu pre občanov, nie občania pre štát. Preto aj táto cieľová skupina si zaslúži záujem štátu a jeho intervenciu v súvislosti s hľadaním kompenzácií resp. prijímaním opatrení na minimalizovanie dopadu nárastu cien na životnú úroveň občanov SR. Pre týchto občanov zvýšenie nákladov aj o 5 Eur predstavuje ďalšie zaťaženie domácnosti, ktoré budú musieť znášať a už aj znášajú zvyšovanie cien bežných tovarov a služieb. Občania si na rozdiel od podnikateľského sektora nemôžu optimalizovať náklady efektívnym riadením financií, ale musia znášať premietnutie zvýšených nákladov do cien pre život nevyhnutných tovarov a služieb.

A. Juris z ÚRSO uviedol, že ÚRSO rešpektuje súčasne rozdelenie kompetencií a v regulácii cien je jasne stanovený nejaký rámec, ktorý sa ďalej aplikuje na ďalšie spoločnosti a bude sa naďalej z neho vychádzať. Uviedol, že ak má niekto z energetických podnikov problémy s nákladmi, nech príde na ÚRSO, kde funguje Inštitút cenového konania. Tu sa predložia všetky relevantné podklady, tie sa zhodnotia a následne sa s tým ďalej pracuje. Uviedol, že za posledný rok je zrejmé, že sa vodné a stočné bude pohybovať, prehodnocovať. Čelíme dramatickému nárastu trhových cien. Cena energie je neregulovaná. Nárasty trhových cien v porovnaní so začiatkom roka sú 100 % a viac. ÚRSO nemá kompetenciu zakročiť v týchto prípadoch, v rámci samotnej regulácie cien. Čo sa týka domácností, aj elektrina aj plyn vstupuje cez referenčné ceny, čo je priemer trhových cien forwardov na budúci rok za nejaké obdobie. U elektriny stúpla cena asi o 15 euro na MWh. Podobná situácia je aj u plynu. Domácnosti sú chránené pred dramatickým nárastom trhových cien systémom referenčných cien. Problém, čo sa týka komodity je problém pre neregulovaný segment, hlavne tých, ktorí kupujú energiu v posledných týždňoch roku. ÚRSO upravuje a mení určité parametre v systéme sústav a sietí, čo je distribúcia energie a plynu. Kde sa menia parametre ako primeraná miera návratnosti a primeraný zisk, poplatky za prístup, podporujeme rozvoj decentralizovanej výroby. Je to strednodobé a dlhodobé riešenie. Čo sa týka TPS, tak vysoké trhové ceny elektriny znižujú náklady na doplatok podpory, čím vzniká očakávaný prebytok v systéme TPS v roku 2021 a zníženie nákladov v 2022. Systém pásmovej tarify, čím väčšia koncová spotreba elektriny, tým väčšia zľava. Uviedol, že finalizuje koncové detaily a čoskoro tento systém predstaví. V prípade prolongácie podpory OZE sa predlžuje miera podpory o 5 rokov. Povinná prolongácia sa týka cca 440 subjektov s potenciálom zníženia nákladov TPS do 60 mil. eur ročne. K energetickej chudobe uviedol, že v súčasnosti nemáme v legislatíve definované kritérium, kto je a kto nie je energeticky chudobný a ÚRSO nemá k dispozícii údaje, na základe ktorých by posudzovali energetickú chudobu.

T. Gregor z Klubu 500 uviedol, že jediné opatrenie o ktorom boli informovaný, že vláda mala záujem diskutovať je práve pásmová tarifa. Požiadal, aby sa stretli zástupcovia MH SR, MŽP SR, MF SR a aby sa pozreli na návrhy, ktoré tu dnes zazneli. Problém tu je, je naprieč sektormi.

F. Zaparanik z KOZ SR uviedol, že podnetov a návrhov tu bolo povedané za každú stranu dosť. Vláda by mala zaujať stanovisko. Uviedol, že veľkým odberateľom sú aj železnice. Železničný sektor je napojený na štátny rozpočet.. U ŽSS pôjde elektrina z 31 mil. euro v roku 2021 na 55 mil. euro v roku 2022. U Carga to pôjde z 25 mil. euro na 42 mil. euro. Ohrozuje to kolektívne vyjednávanie. Vláda by sa mala zaoberať aj železničným sektorom v dôsledku rastu energií.

M. Brodzianska z KOZ SR uviedla, že na túto diskusiu by mala nadväzovať diskusia zástupcov MH SR, MF SR, MŽP SR a MPSVR SR. Treba pamätať aj na malé firmy, pre ktoré môže byť zvýšenie cien problém. Situáciu treba riešiť, aby zajtra nebolo neskoro. Vláda má mať na mysli domácnosti, odvetvia a ľudí.

Podpredsedníčka rady M. Uhlerová ukončila diskusiu a sformovala stanovisko k bodu 6.

Záver:

Sociálni partneri prezentovali svoje návrhy na riešenie problému zvyšujúcich sa cien energií, prerokovali možnosti opatrení a odporúčajú vláde urýchlene prijať také opatrenia, ktoré budú mať čo najmenej negatívny dopad na zamestnávateľov, zamestnancov, štátnu správu, územnú samosprávu, domácností a konečných spotrebiteľov, a ktoré vo významnej miere zmiernia dôsledky rastúcich cien energií.

<u>K bodu 7.</u>
Rôzne

- **Legislatívny návrh KOZ SR na zmenu zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov** (KOZ SR)

Legislatívny návrh KOZ SR uviedla M. Uhlerová, ktorá zdôraznila význam tohto iniciatívneho návrhu, ktorého cieľom je rozšírenie okruhu príjmov oslobodených od dane aj o finančné prostriedky na zdravotnú starostlivosť pre blízku osobu, ktorá trpí ťažkým zdravotným postihnutím alebo na zakúpenie zdravotníckej pomôcky pre takúto osobu. Vníma hlavne sociálny rozmer návrhu. Dopad na štátny rozpočet bude minimálny.

Za ZMOS sa vyjadril R. Brtáň, ktorý uviedol, že by požadoval analýzu finančných dopadov na štátny rozpočet.
Za APZD uviedol A. Beljajev, že súhlasia bez pripomienok.
Za RÚZ vyjadril stanovisko M. Lelovský, ktorý uviedol, že RÚZ súhlasí.

Za AZZZ SR uviedol stanovisko R. Karlubík, ktorý požiadal o dopracovanie doložky ako uviedol R. Brtáň. Súhlasia s návrhom.
Za SOS sa vyjadril D. Chalupa, ktorý uviedol, že súhlasí bez pripomienok.

Štátny tajomník MF SR M. Klimek reagoval, že rozumie snahe tejto legislatívnej iniciatívy. Konceptuálne je dôležité stanovisko ZMOS nakoľko dane z príjmov sú príjmom obcí, VÚC. Uviedol, že všeobecne nechcú zavádzať ďalšie výnimky, ale skôr zjednodušovať objem a štruktúru daňových zákonov, to znamená zjednodušovať daňovú politiku. Upozornil na problematiku sociálneho poistenia, ktorá s návrhom súvisí.

Podpredseda vlády a minister hospodárstva SR R. Sulík podporil štátneho tajomníka MF SR M. Klimeka.

V diskusii sa vyjadrili viacerí zástupcovia zamestnancov, ako aj podpredseda vlády a minister hospodárstva SR R. Sulík.

Záver:

Rada sa zatiaľ nedohodla na riešení tejto otázky pre nesúhlas MF SR, napriek tomu tu bola prezentovaná ochota ďalej na túto tému diskutovať.

Návrh zákona ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 157/2018 Z. z. o metrológii a o zmene a doplnení niektorých zákonov
Materiál uviedla predsedníčka ÚNMS K. Surmíková Tatranská.

Následne podpredsedníčka rady M. Uhlerová požiadala o prednesenie stanovísk.

R. Brtáň za ZMOS odporúča materiál na ďalšie legislatívne konanie.
A. Beljajev za APZD berie materiál na vedomie, aj keď mali 3 pripomienky, odporúča na ďalšie legislatívne konanie.
M. Lelovský za RÚZ uviedol, že k materiálu mali 2 pripomienky, ktoré ostali aj po MPK. Na týchto pripomienkach trvajú. Súhlasia s pripomienkou.

R. Karlubík za AZZZ SR uviedol, že súhlasia s pripomienkou po vydiskutovaní s predkladateľmi.
D. Chalupa za SOS súhlasí s materiálom bez pripomienok a odporúča ho na ďalšie legislatívne konanie.
M. Uhlerová za KOZ SR uviedla, že súhlasí s materiálom a odporúča ho na ďalšie legislatívne konanie.

Záver:

Rada predložený materiál prerokovala s nasledujúcimi závermi :

A. ZMOS, SOS, KOZ SR súhlasí s predloženým materiálom so súhlasom , APZD, RÚZ, AZZZ SR súhlasí s predloženým materiálom s pripomienkami,
B. odporúča materiál na ďalšie legislatívne konanie.

Podpredsedníčka rady M. Uhlerová poďakovala všetkým prítomným za účasť.

za vládu
Ján L A Z A R
štátny tajomník Ministerstva vnútra SR

za zástupcov zamestnancov
Monika U H L E R O V Á
podpredsedníčka rady

za zástupcov zamestnávateľov
Roman K A R L U B Í K
podpredseda rady

KONFEDERÁCIA ODBOROVÝCH ZVÄZOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Odborárske námestie 3, 815 70 Bratislava

KONFEDERÁCIA ODBOROVÝCH ZVÄZOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Odborárske námestie 3, 815 70 Bratislava

Materiál na rokovanie

HSR SR 25. 10. 2021 bod 6

S T A N O V I S K O

k Diskusii k problému zvyšujúcich sa cien energií

1. Popis návrhu

Aj keď sa ekonomika SR v roku 2020 prepadla až o 4,8 %, inflácia bola zaznamenaná na úrovni 1,9 %. Podľa Inštitútu finančnej politiky by inflácia mala dosahovať 2,5 % v roku 2021 a až 4,2 % v roku 2022, čo bude najvyššia hodnota v sledovanom období prognózovaných rokov 2021 až 2024. V ostatných rokoch by mala byť inflácia nižšia. Je pravdepodobné, že v roku 2021 vysoký podiel na raste cien budú mať ceny potravín a v roku 2022 vo výraznejšej miere aj rast cien energií.
Prognóza predpokladá, že inflačné tlaky v druhej polovici roka zosilnejú, čím sa predpokladá celoročný rast o 2,5 % v 2021. Nárast cien stavebných materiálov sa odrazil v raste imputovaného nájomného, čo vyhnalo nahor ceny služieb. Stúpajúce ceny ropy dvíhajú ceny pohonných látok a rastúci globálny dopyt po tovaroch vedie aj k dočasnému rastu cien aj ostatných surovín a vstupov. Ten povedie k vyšším cenám obchodovateľných tovarov s presahom aj do budúceho roka.
Podľa Eurostatu sa medziročný rast inflácie zrýchlil a v SR ku koncu septembra rástli ceny o 4,0 %. Podľa najnovších údajov Štatistického úradu SR sa medziročná miera inflácie za september 2021 dostala na úroveň až 4,6 %.
Európska únia, podobne ako mnohé iné regióny sveta, v súčasnosti čelí prudkému nárastu cien energie. Postupné odznievanie dopadov krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 a najmä reštriktívnymi protipandemickými opatreniami spôsobuje oživenie hospodárstva, ktoré však zároveň spôsobilo nárast dopytu po energiách. Celkový nárast celosvetového dopytu po energii, a najmä po plyne, významne pôsobí na rast cien.

2. Stanovisko KOZ SR

Rovnako ako na Slovensku rastú ceny energií naprieč celou Európou, čo si uvedomuje aj Európska únia, a preto ***vydala Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej***

rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov ohľadom Boja s rastúcimi cenami energie: súbor nástrojov pre opatrenia a podporu (ďalej len „oznámenie“).
Cieľom oznámenia je, že Európska komisia chce predovšetkým pomôcť riešiť negatívny vplyv na domácnosti a podniky a ponúknuť svoju podporu. Európska komisia chce prijať a podporiť vhodné opatrenia na zmiernenie vplyvu dočasného zvýšenia cien energie. Politický rámec EÚ už členským štátom umožňuje okamžite prijať súbor cielených opatrení na ochranu zraniteľných spotrebiteľov a zmiernenie vplyvu na priemysel.
V kontexte uvedeného je KOZ SR presvedčená, že je vytvorený dostatočný rámec na to, aby boli aj na Slovensku urýchlene prijaté opatrenia na riešenie súčasnej situácie. Inšpiráciou môžu byť už oznámené opatrenia väčšiny členských štátov, ako aj súbor opatrení navrhnutý EÚ v oznámení, ktoré umožňujú koordinovaný prístup k ochrane tých, ktorí sú najviac ohrození. Opatrenia by mali riešiť nežiaduce účinky prudkého zdraženia cien a zaistiť cenovú dostupnosť bez toho, aby sa rozdrobil európsky jednotný trh s energiou alebo ohrozili investície do odvetvia energetiky a ekologickej transformácie.

Otázky a okruhy do diskusie k problematike stúpajúcich cien energií za KOZ SR:

A. <u>Okamžité celoplošné návrhy</u>

1. Príklady opatrení v krajinách EÚ – dotknuté rezorty: MPSVR SR, MH SR, MF SR, ÚRSO

Francúzsko – 100 € pre 5,8 milióna chudobných domácností. Od 1. októbra síce zvýšili ceny plynu o 12,6 %, ale vyššie už nepôjdu, takže ich viac menej zafixovali do apríla budúceho roka a ceny elektriny sa budú meniť vo februári 2022 len minimálne. Pôvodne mali rásť minimálne o 12 %, teraz plánujú max. do 4 %.

Španielsko – dočasné zníženie špeciálnej dane na elektrinu z 5,1 % na 0,5 %, obmedzenie zisku elektrární počas 6 mesiacov, transfer od firiem ku spotrebiteľom 2,6 mld. €, do 31.12.2021 zníženie DPH z 21 % na 10 % pre vybraných odberateľov, ak je predajná cena vysoká – nad 45 € za MWh, pre skupinu s uznanou zraniteľnosťou a sociálnym bonusom sa na predajnú cenu neprihliada – majú stále zníženú DPH na 10 %.

Taliansko – cielene – najchudobnejší (3 milióny) a malé podniky (6 miliónov) – zmrazenie cien elektriny a plynu a zníženie DPH na plyn z 22 % na 5 % – balíček za cca 3 mld. € – platnosť 4. štvrťrok 2021.

Česko – za november a december odpustí vláda DPH za elektrinu a plyn, čím chce kompenzovať prudký rast cien energií, pričom dopad na štátny rozpočet bude vo výške 1 mld. Kč za mesiac. Ďalej asi 4,3 milióna domácností so spotrebou do 3 MWh plus miliónu ďalších odberných miest, ako sú chaty a chalupy, odpustia poplatky za obnoviteľné zdroje energie. Rozsah tejto pomoci pre všetky domácnosti bude 8 mld. Kč. Vláda takisto prichystá novelu zákona o DPH, aby na plyn a na elektrinu mohla byť dočasne uplatňovaná nulová DPH počas celého budúceho roka. O možnosti ponechať 0 % DPH v roku 2022 bude ešte vláda rokovať s EÚ. Ďalšou možnosťou je, že štát má k dispozícii 20 mld. Kč z emisných povoleniek, ktoré môžu byť použité pre ľudí.

Pozitíva/negatíva opatrení:

+ väčšina opatrení predstavuje rýchle celoplošné opatrenia, ktoré zasiahnu spotrebiteľov okamžite a znížia ich náklady,
+ obmedzenie zisku elektrární na 6 mesiacov ako napr. v Španielsku by sa spolu s reguláciou cien mohlo pozitívne odraziť v nižších koncových cenách,
+ financie z emisných povoleniek naakumulovali zdroje, ktoré sa môžu rýchlo a efektívne využiť pre podporu spotrebiteľov,
- ide o dočasné riešenia, ktoré neriešia dlhodobý problém energetickej chudoby na Slovensku,
- väčšinou ide o nákladné opatrenia, ktoré budú mať významný dopad na rozpočet verejnej správy,
- zníženie DPH sa nemusí v plnej miere odraziť v koncových cenách, pričom výpadok v príjmoch verejnej správy je vysoký,
- najmä zníženie DPH plošne zasiahne všetkých odberateľov bez ohľadu na to, či sú v núdzi alebo nie, pri vysokých nákladoch štátu.

2. **Oznámenie Európskej komisie – dotknuté rezorty: MPSVR SR, MH SR, MF SR, MŽP SR, ÚRSO**

Európska únia si uvedomuje dopady vysokého rastu cien energií na hospodárstvo jednotlivých krajín a ich obyvateľov. Predpokladá, že súčasné zvyšovanie cien bude pravdepodobne dočasné. Veľkoobchodné ceny plynu budú pravdepodobne v zimných mesiacoch naďalej vysoké a od apríla 2022 budú klesať. Ceny však zrejme zostanú vyššie ako priemer za uplynulé roky.
EÚ navrhuje rýchlu a koordinovanú reakciu, pričom existujúci právny rámec umožňuje EÚ a jej členským štátom prijať takéto opatrenia s cieľom riešiť dôsledky náhlych výkyvov cien. EÚ ďalej odporúča uprednostňovať cielené opatrenia, ktoré môžu rýchlo zmierniť účinky na zraniteľné skupiny, dajú sa ľahko upraviť, keď sa situácia pre tieto skupiny zlepší, a zabrániť zasahovaniu do dynamiky trhu alebo oslabeniu stimulov na prechod na dekarbonizované hospodárstvo. Ďalej v strednodobom horizonte by sa politická reakcia mala zamerať na zvýšenie efektívnosti EÚ pri využívaní energie, zníženie jej závislosti od fosílnych palív a zvýšenie odolnosti voči prudkým nárastom cien energie, a zároveň zabezpečiť cenovo dostupnú a čistú energiu koncovým používateľom.

Okamžité opatrenia odporúčané EÚ

- **poskytovať osobitné sociálne platby** tým najohrozenejším a pomôcť im uhradiť účty za energiu v krátkodobom horizonte alebo poskytnúť podporu na zlepšenie energetickej efektívnosti a zároveň zaistiť účinné fungovanie trhu,
- **zaviesť ochranné opatrenia na zabránenie odpájaniu od dodávok energie** alebo môžu dočasne odložiť platby, ak spotrebitelia čelia krátkodobým ťažkostiam s platením účtov,
- časovo obmedzeným a cieleným spôsobom **znížiť daňové sadzby** pre zraniteľné skupiny obyvateľstva,
- **znížiť poplatky na dotácie na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov**, ktoré predstavujú významný podiel na maloobchodnej cene elektriny,
- **prijať opatrenia na zníženie nákladov na energiu** pre všetkých koncových používateľov,

- **poskytovať pomoc** spoločnostiam alebo priemyselným odvetviam na prekonanie krízy **v plnom súlade s rámcom štátnej pomoci** pri primeranom využití priestoru pre flexibilitu umožnenú daným rámcom a podporiť odklon od fosílnych palív.

Pozitíva/negatíva opatrení:
+ prechodné rýchle opatrenia, ktoré môžu zasiahnuť väčšinu postihnutých osôb,
+ opatrenia možno financovať z príjmov z aukcií kvót zo Schémy obchodovania s emisiami EÚ (ďalej len „ETS“), odvodov a daní z cien energie, ako aj environmentálnych daní,
+ EÚ umožňuje poskytovať priamu pomoc formou štátnej pomoci,
+ EÚ odporúča zamerať sa na cieľové zraniteľné osoby, ktorým môže poskytnúť priame sociálne platby,
- väčšina opatrení v prípade zavedenia bude mať významný dopad na rozpočet verejnej správy,
- zameranie sa na cielený okruh zraniteľných osôb môže spôsobiť, že pomoc nezachytí všetkých dotknutých,
- otázkou je, či sú priamo identifikovateľné domácnosti ohrozené energetickou chudobou,
- nastavenie parametrov definície zraniteľných osôb môže byť zdĺhavé.

3. v kontexte vyššie uvedeného možno v podmienkach Slovenska uvažovať nad:

- **Poskytovať osobitné sociálne platby znevýhodneným a zraniteľným osobám**

Problematické môže byť správne cielené nastavenie opatrenia, tak aby boli identifikované všetky postihnuté osoby. Okruh osôb môže byť značne široký, pričom všeobecná definícia môže byť jednoduchá, ale priama identifikácia konkrétnych osôb sa javí ako zložitejšia. Ďalším rizikom je, že nemusí postihnúť všetky osoby.
Okruh osôb môže byť: osoby poberajúce sociálne dávky (napr. dávky v hmotnej núdzi a podobne), nízkopríjmové osoby, mnohodetné domácnosti, domácnosti ohrozené chudobou a pod.
Ďalej je otázny spôsob poskytovania napr. poukážky, či úprava cien priamo znížením faktúr alebo vratkami, čo by však časovo oddialilo pomoc. V súvislosti s vyššie uvedeným vzniká obava, ako rýchlo je možné sprocesovať uvedenú pomoc.

- **Dočasne znížiť sadzbu DPH**

Za najväčšie riziko možno považovať, že plošné zníženie DPH sa vo vysokej miere prejaví na výpadku príjmov rozpočtu verejnej správy, pričom reálna pomoc zostáva otázna, a to najmä s ohľadom na to, v akej miere sa znížená DPH prejaví v konečnej cene (za zváženie stojí spojenie s regulovanou cenou) a na to, že zasiahne plošne všetkých aj tých, ktorí nie sú odkázaní na takúto pomoc. Alternatívne je možné znížiť sadzbu DPH pre vybraný okruh osôb, pričom otázne zostávajú rovnaké okruhy, ako v prípade predchádzajúceho opatrenia, a to najmä spomínaný výpadok príjmov rozpočtu verejnej správy a definovanie okruhu dotknutých osôb.

- **Zníženie tarify za prevádzkovanie systému**

Tarifa za prevádzkovanie systému tvorí viac ako pätinu z celkovej ceny elektriny, ktorú platia odberatelia. Spomínaná tarifa zahŕňa podporu pre zelenú elektrinu, podporu výroby elektriny z domáceho uhlia, odvod na likvidáciu jadra či poplatok pre organizátora krátkodobého trhu s

elektrinou. Tarifa by bola financovaná z viacerých zdrojov, a to zo štátneho rozpočtu a z predaja emisných povoleniek. Uvedené opatrenie sa uvažuje dlhšie obdobie.
Otázna je rýchlosť realizovateľnosti opatrenia a rovnako aj dopady na rozpočet verejnej správy. Vzhľadom na klimatické zmeny a záväzkom voči EÚ je potrebné citlivo pristupovať najmä k podpore zelenej elektriny.

- **Dočasná úprava odvodu do jadrového fondu**

Efektívna sadzba odvodu z elektriny dodanej koncovým odberateľom predstavuje v roku 2021 hodnotu 3,27 € za megawatthodinu elektrickej energie. Je to sadzba platná pre celý rok 2021.
Odvod je určený na úhradu historického dlhu a jeho výška a podrobnosti o spôsobe jeho výberu pre Národný jadrový fond, jeho použití a o spôsobe a lehotách jeho úhrady sú ustanovené v nariadení vlády SR č. 21/2019 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška ročného odvodu určeného na úhradu historického dlhu z dodanej elektriny koncovým odberateľom elektriny a podrobnosti o spôsobe jeho výberu pre Národný jadrový fond, jeho použití a o spôsobe a lehotách jeho úhrady.
Pochybnosti vyvoláva najmä otázka, ako by sa prípadná úprava odrazila v koncových cenách, najmä pre bežných spotrebiteľov, a zároveň dopad úpravy na príjmy rozpočtu. Priamy pozitívny dopad možno predpokladať na koncových odberateľov elektriny: OFZ, a. s., Slovalco, a. s., Slovnaft, a. s. a U. S. Steel Košice, s. r. o.

- **Použitie výnosov z emisných povoleniek**

Európska komisia podporuje, aby okamžité opatrenia boli čiastočne financované z príjmov z aukcií kvót z ETS. Povinnosť nakupovania emisných povoleniek pre podniky vypúšťajúce emisie CO2 by ma byť jedným z hlavných nástrojov pri znižovaní emisií uhlíka. Výnosy z predaja emisných kvót sú príjmom rozpočtu verejnej správy a ďalej sa prerozdeľujú. Minimálne 50 % prostriedkov malo byť použitých na energetické a klimatické účely. Prostriedky by mali byť investované do znižovania emisií v priemysle a energetike.

B. <u>Adresné návrhy a strednodobé ciele</u>

1. Oznámenie Európskej komisie – dotknuté rezorty: MPSVR SR, MH SR, MF SR, ÚRSO

Rovnako ako okamžité opatrenia Erópska komisia odporúča aj súbor strednodobých opatrení.

Strednodobé opatrenia odporúčané EÚ:

- **podporovať posilnenie postavenia spotrebiteľov**, poskytovať spotrebiteľom informácie a ponúkať im možnosti, ako sa môžu zapojiť do činností na trhu s energiou, byť lepšie chránení a mať silnejšie postavenie v energetickom dodávateľskom reťazci,
- **určiť dodávateľa poslednej inštancie** v prípade odchodu dodávateľa z trhu alebo jeho zlyhania,

- ďalej posilňovať úlohu spotrebiteľov na trhu s energiou prispievaním k zlepšovaniu reakcie na strane spotreby, ako aj rozvíjaním samozásobovania prostredníctvom individuálnych dohôd o **energii z obnoviteľných zdrojov a energetických spoločenstvách,**
- **urýchliť aukcie s energiou z obnoviteľných zdrojov** a zabezpečiť rýchlu a úplnú realizáciu príslušných investícií v rámci **fondu na podporu obnovy a odolnosti,**
- **urýchliť vydávanie povolení** skrátením zdĺhavých a zložitých povoľovacích postupov, ktoré sú jednou z najväčších prekážok rozvoja a zavádzania infraštruktúry pre čistú energiu,
- **zvýšiť výrobu zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov**, čo je ďalším rozhodujúcim faktorom úspechu na urýchlenie využívania obnoviteľných zdrojov energie,
- **zintenzívniť investície do energetickej efektívnosti a do hospodárnosti budov**, čo znižuje spotrebu energie a náklady na energiu a znižuje tlak na trhy s energiou,
- na základe projektov spoločného záujmu **zintenzívniť investície do transeurópskych sietí**, aby sa zamedzilo obmedzovaniu výroby.

Pozitíva/negatíva opatrení:

+ štrukturálne riešenie cien energií,
+ dlhodobé znižovanie ohrozenia energetickou chudobou,
+ možnosť financovania v nižšej miere z národných zdrojov, možnosť využitia európskych financií, napr. Plán obnovy a odolnosti,
- dlhší čas na realizáciu,
- nevyhnutné legislatívne zmeny.

2. V kontexte vyššie uvedeného možno v podmienkach Slovenska uvažovať nad:

- **Koncepcia na ochranu odberateľov spĺňajúcich podmienky energetickej chudoby – dotknuté rezorty: MH SR, ÚRSO, ďalšie subjekty vzhľadom na definované opatrenia**

Koncepcia na ochranu odberateľov spĺňajúcich podmienky energetickej chudoby (ďalej len „koncepcia“) je dlho odkladaný dokument, ktorý definuje domácnosti ohrozené energetickou chudobou a navrhuje súbor legislatívnych aj nelegislatívnych opatrení na jej odstraňovanie. Koncepcia prešla verejnou diskusiou v roku 2016 aj 2019, kedy bola v medzirezortnom pripomienkovom konaní. Pred voľbami 2020 mala byť predložená na rokovanie vlády SR, ale k tejto skutočnosti už nedošlo.
ÚRSO deklaruje, že aktuálne experti úradu vypracovali návrh novej verzie „Koncepcie na ochranu odberateľov spĺňajúcich podmienky energetickej chudoby“, ktorá ponúka konkrétne návrhy komplexných a systémových riešení.
KOZ SR apeluje na vládu SR, aby urýchlene prijala koncepciu, ale aj stanovila konkrétne míľniky jej napĺňania a začala aj s jej realizáciou. Uvádzame záväzok z Programového vyhlásenia vlády SR 2021 – 2024: „*Zameriame sa na dôsledné ekonomicko-sociálne posúdenie rozsahu energetickej chudoby a identifikáciu energeticky chudobného spotrebiteľa. Vláda SR sa zasadí o zavedenie osobitného prístupu k energeticky chudobným spotrebiteľom zvýšením dôrazu na politiku energetickej efektívnosti (budovania energeticky úsporných obydlí, zatepľovaním a pod.), lepším využívaním regulačných nástrojov, zvýšením transparentnosti v cenotvorbe a postupnou deréguláciou sektoru dodávky elektriny a plynu v súlade s platnou európskou legislatívou. Problematika energetickej chudoby bude tiež jedným z hľadísk, ktoré sa budú zohľadňovať pri tvorbe politík v energetickej a klimatickej oblasti.*“

Neplnenie jednotlivých opatrení z koncepcie môže výraznou mierou zlepšiť prístup domácností k energiám a znížiť počet domácností postihnutých energetickou chudobou. Keďže ide o prierezové opatrenia, je nevyhnutné, aby bola prijatá široká politická dohoda.
Otázna zostáva realizovateľnosť prijatých opatrení a najmä časový rámec ich prijatia, keďže koncepcia ešte ani neprešla legislatívnym procesom a zároveň ide o nelegislatívny materiál, ktorý musí byť doplnený akčným plánom a realizáciou legislatívnych opatrení.
Absentuje vyčíslenie dopadov jednotlivých opatrení na rozpočet verejnej správy, na druhej strane je možné časť opatrení financovať z európskych zdrojov.
Koncepcia zavádza definíciu energetickej chudoby, avšak problematické bude definovať konkrétne okruhy dotknutých osôb.

- **Špeciálna tarifa pre ohrozených energetickou chudobou – dotknuté rezorty: MH SR, ÚRSO, poskytovatelia energií konečným spotrebiteľom**

V kontexte riešenia energetickej chudoby, ako aj súčasného extrémneho nárastu cien, sa ako riešenie javí zavedenie novej tarify pre odberateľov.
Otázne je, ako sa bude finančne kompenzovať znížená tarifa, rovnako aj definícia okruhu osôb, ktoré o ňu budú môcť požiadať. V súčasnosti nevieme odhadnúť, ako dlho by trvala realizácia opatrenia. Je zavedená napríklad vo Veľkej Británii ako sociálne tarify pre domácnosti ohrozené energetickou chudobou, ktoré sú viazané na definované povinnosti energetických spoločností (Energy Company Obligation). Francúzsko má zavedené špeciálne sociálne tarify na elektrinu a plyn. Od roku 2018 boli nahradené energetickým šekom, ktorý je zasielaný automaticky.

- **Plán obnovy a odolnosti – dotknuté rezorty: ŠFRB**

Jedným z riešení energetickej chudoby je obnova bytového fondu prostredníctvom zatepľovania a investícií do ekologickejších nízkonákladových zdrojov energií. Za pozitívum možno považovať, že Plán obnovy a odolnosti vychádza z v minulosti realizovaných projektov, najmä z dotácií na zateplenie, výmenu okien, kotlov a pod., čo umožní relatívne rýchle čerpanie prostriedkov. Na druhej strane si projekty vyžadujú relatívne dlhší čas realizovateľnosti a dotknú sa obmedzeného počtu žiadateľov.

- **Opatrenia sociálnej politiky – dotknuté rezorty: MPSVR SR**

KOZ SR považuje za najzásadnejšie opatrenia sociálnej politiky, ktoré významne znížia energetickú chudobu na Slovensku, ale dokážu aj efektívne znižovať dopady prípadných budúcich nepriaznivých zmien v cenách energií. Energetickú chudobu treba chápať ako súčasť širšieho kontextu štrukturálnych problémov sociálnej polarizácie, chudoby a sociálneho vylúčenia.
Energetická chudoba je v prevažnej miere definovaná s ohľadom na výšku príjmu a náklady na energie. Ohrozených chudobou a opatrenia k ich podpore, tak musia vychádzať najmä zo sociálnej politiky štátu. V kontexte sociálnych politík možno uvažovať o nasledujúcich opatreniach:

- **zvýšenie dávky v hmotnej núdzi –** zvýšiť príjmy najzraniteľnejších osôb, ktoré sú pod hranicou chudoby. Dávky v hmotnej núdzi sú v slovenských podmienkach naviazané na vývoj životného minima. V čase rokov 2013 až 2017 sa životné minimum nezvyšovalo, čo malo zásadný vplyv na rôzne dávky poskytované štátom. Navyše dávky v hmotnej núdzi

nedosahujú ani zákonom stanovenú hodnotu životného minima. Výška dávky v hmotnej núdzi je :

67,80 eura mesačne, ak ide o jednotlivca,
129,00 eura mesačne, ak ide o jednotlivca s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi,
117,80 eura mesačne, ak ide o dvojicu bez detí,
176,40 eura mesačne, ak ide o dvojicu s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi,
188,40 eura mesačne, ak ide o jednotlivca s viac ako štyrmi deťmi,
237,70 eura mesačne, ak ide o dvojicu s viac ako štyrmi deťmi.

Uvedené sumy nie sú dostatočné ani na uspokojenie základných životných potrieb jednotlivca, či rodiny, čo samozrejme spôsobuje, že akékoľvek zvýšenie cien sa okamžite prejavuje zníženou kúpyschopnosťou.

- **zvýšenie nezdaniteľnej časti dane na úroveň, keď nízkopríjmové osoby nebudú platiť daň** – do roku 2014 zamestnanec, ktorý poberal minimálnu mzdu platil len odvody, keďže výška nezdaniteľnej časti základu dane zabezpečovala nulovú daňovú povinnosť. Od roku 2015 v dôsledku toho, že nerástlo životné minimum, ale vzrástla minimálna mzda, už aj takýto zamestnanec platí daň. S rastúcou minimálnou mzdou sa zvyšuje aj odvedená daň štátu. Aj keď došlo k úpravám v nezdaniteľnej časti dane, stále zamestnanci s najnižšími príjmami platia zo svojej mzdy daň. Zvýšenie čistých príjmov aj prostredníctvom zníženia daňovej povinnosti, sa vo výraznej miere pozitívne prejaví na schopnosti kompenzovať zvýšený rast cien.

- **AOTP cieliť na odstraňovanie dlhodobej nezamestnanosti –** najohrozenejšou skupinou postihnutou energetickou chudobou, ale aj chudobou ako takou, sú osoby bez pravidelného príjmu. Zásadné preto je zvýšiť aktivity smerom k nezamestnaným a aktívne znižovať mieru nezamestnanosti prostredníctvom kvalitných služieb úradov práce, cielenými aktívnymi opatreniami trhu práce a najmä znižovaním dlhodobej nezamestnanosti, ktorá je v slovenských podmienkach najproblematickejšia.

- **diferencovať dávky v nezamestnanosti najmä smerom k vyššiemu veku a vyššiemu počtu odpracovaných rokov –** v súvislosti s nezamestnanosťou možno zdôrazniť dlhodobo nemenený systém dávok v nezamestnanosti. Vybrané poistné sa vo veľkej miere v aktuálnom čase nespotrebuje, ale využíva sa na dofinancovanie ďalších fondov Sociálnej poisťovne. Osoba, ktorá sa ocitne v nezamestnanosti, má, napriek dlhoročne platenému poistnému, nárok len na obmedzenú pomoc v maximálnej dĺžke 6 mesiacov. Najmä s pribúdajúcim vekom sa stáva čoraz problematickejšie nájsť si prácu, čo spôsobuje, že osoby sú dlhšie v evidencii a často aj v období, kedy už nemajú nárok na dávky v nezamestnanosti, čím zostávajú bez príjmu.

- **podpora kolektívneho vyjednávania s cieľom zvýšiť príjmy domácností** – chudoba, a teda aj energetická chudoba, súvisí v prvom rade s výškou príjmu jednotlivca, či domácnosti. V súvislosti s aktuálnou krízovou situáciou spôsobenou pandémiou COVID-19 a rastom cien, nielen energií, je nevyhnuté posilniť kolektívne vyjednávanie a dojednať valorizáciu miezd a platov aspoň vo výške, ktorá bude kompenzovať tieto negatívne dopady. KOZ SR preto apeluje na sociálnych partnerov, aby mali snahu dospieť k dohode a pristúpili ku valorizácií platov a miezd zamestnancov Slovenska pre rok 2022.

Pozitíva/negatíva opatrení:
+ štrukturálne riešenie cien energií,
+ dlhodobé znižovanie ohrozenia energetickou chudobou, ale aj chudobou ako takou,
+ možnosť financovania v nižšej miere z národných zdrojov, možnosť využitia európskych financií, napr. Plán obnovy a odolnosti,
- dlhší čas nevyhnutný na realizáciu,
- problematické definovanie okruhu dotknutých osôb (znevýhodnených, zraniteľných osôb, osôb postihnutých energetickou chudobou, starší,...),
- zvýšené výdavky rozpočtu verejnej správy,
- nevyhnutné legislatívne zmeny.

Závery a odporúčania

KOZ SR odporúča, aby vláda prijala urýchlene také krátkodobé opatrenia, ktoré vo významnej miere zmiernia dôsledky rastúcich cien energií. Príklady dobrej praxe z krajín EÚ, rovnako aj prijaté oznámenie Európskou komisiou, poskytujú dostatočné množstvo inšpirácie a opatrení, ktoré by mohli byť okamžite realizované. Dvadsať členských štátov už prijalo, alebo oznámilo opatrenia, ktoré príjme v najbližšej dobe, zatiaľ čo Slovenská republika len otvára diskusiu o možnostiach. Žiadne riešenia alebo pomalý prístup k ich realizácii môžu mať významne negatívne dopady na hospodárstvo, konkurencieschopnosť a sociálnu situáciu slovenských obyvateľov. Upozorňujeme, že je neprípustné a zarážajúce, že vláda doposiaľ nepredstavila žiadne opatrenie, o ktorom aspoň rokuje, alebo ktoré plánuje realizovať. Zároveň žiadame, aby vláda SR začala reálne riešiť problematiku energetickej chudoby na Slovensku, a to aj v súlade so svojím Programovým vyhlásením.

Materiál na rokovanie HSR SR
Dňa 25. októbra 2021

č. 6)

k Diskusii k problému zvyšujúcich sa cien energií

Všeobecne k téme:

Celková situácia s rastom energií je témou, ktorá priamo ohrozuje zamestnanosť. V konečnom výsledku má zásadný dopad na priemyselné podniky a následne bude mať aj dopad na štátny rozpočet z pohľadu výberu daní pri znížení výkonnosti priemyslu. Nárast vstupov sa netýka len energií a pohonných hmôt, ale je vo všetkých vstupných surovinách z celého dodávateľského reťazca. Jeho nárast je dramatický a preniesť ho na zákazníka je v tak rýchlom čase nemožné. Nárasty cien vstupov pre rok 2021 v porovnaní s rokom 2020 z hľadiska vstupných materiálov dosahujú 20%, pri niektorých surovinách až 50%. Uvedené percentuálne zaťaženie spoločností je veľmi zložité transformovať do finančného mixu. Napríklad vodárenský sektor zaznamenal 40% nárast nákladov na elektrickú energiu, čo v prepočte na Euro znamená zvýšenie nákladov až o 16 miliónov Eur (čerpadlá, dúchadlá, ČOV, úpravne....) a 30% nárast nákladov na dodávku plynu, v prepočte na Euro zvýšenie nákladov o necelý 1 milión Eur (vykurovanie, technológie čistenia odpadových vôd a spracovania kalu).

Momentálne na priemyselné podniky pôsobí aj nedostatok polovodičov, ktorý už negatívne ovplyvňuje fungovanie nielen v automobilovom priemysle, ale aj u výrobcov elektroniky, bielej techniky a tým aj ich subdodávateľov.

Z pohľadu energií je aktívna hrozba pre exportné firmy, keďže aktivita okolitých krajín pri podpore vlastných podnikateľských jednotiek je vyššia (napr. súčasná aktivita vlády ČR a aj PL pri znižovaní DPH za energie a pod.) a už aj tak vysoké poplatky spojené so spotrebou elektrickej energie a plynu deformujú náš export už pri štarte v konkurenčnom boji.

V širšom kontexte sa priemysel dostáva do situácie, že súbeh týchto faktorov v jednom čase nie je schopný prekonať a zvládnuť bez intervencie a pomoci zo strany štátu.

V súvislosti s negatívnym dopadom rastúcich cien energií sa ocitol v ohrození aj sektor zdravotníctva, primárne ambulantný sektor, ktorý zostal uväznený bez pomoci a podpory v segmente neregulovaného zákazníka. Napriek faktu, že spotrebou ambulancie prevažne zodpovedajú regulovanému segmentu, nie sú vlastníkmi odberných miest, ktoré sa nachádzajú vo veľkých poliklinikách, či súkromných budovách a energie sú im refakturované. Ambulancie nemôžu zvýšené náklady premietnuť do cien zdravotných výkonov. Rovnako nemohli súčasnej situácii predísť, pretože zmluvy za dodávku energií nepodpisujú samostatne. Bez zásahu a podpory kompetentných si ambulantný sektor sám neporadí, následkom čoho bude ohrozená zdravotná starostlivosť pacientov.

V tejto súvislosti dopĺňame informáciu od Asociácie nemocníc Slovenska, ktorá uvádza, že odhadovaný nárast prevádzkových nákladov v dôsledku rastu cien energií a ďalších vstupov je pre rok 2022 v porovnaní s rokom 2021 u 78 členov Asociácie nemocníc Slovenska na úrovni cca 20 mil. Euro. Výrazný rast prevádzkových nákladov nielen v dôsledku energetickej krízy prehlbuje stav existenčného ohrozenia poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. U členov ANS vznikajú obavy, že pri nezabezpečení dostatočného finančného krytia môže v dôsledku platobnej neschopnosti dôjsť k uzatváraniu niektorých oddelení a k obmedzeniu dostupnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti. ANS aj v tejto súvislosti pokladá za nevyhnutné úpravu návrhu štátneho rozpočtu pre rok 2022 v rezorte zdravotníctva pre zabezpečenie stability a predvídateľnosti financovania, ku ktorému sa Vláda SR zaviazala vo svojom Programovom vyhlásení. ANS spolu s AZZZ SR a ďalšími organizáciami pôsobiacimi v zdravotníctve deklarovala požiadavku úpravy rozpočtu na rok 2022 aj vzhľadom na dramatický nárast prevádzkových nákladov v Memorande zo dňa 19.10.2021.

Výrazné zvyšovanie cien vstupov/energií má negatívny dopad aj na ekonomiku agropotravinárskeho priemyslu. Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora uvádza zhrnutie na príklade pekárenských výrobkov:

Podstatne vyššie ceny potravinárskeho obilia a ostatných vstupov (rastú ceny obalových materiálov - papier, fólie, palety) sú pod vplyvom globálnych ekonomických tendencii. Výrazný nárast cien sa očakáva u elektrickej energie. Optimistický odhad je nárast nákladov o 45 %. Pokiaľ má mlynský priemysel na Slovensku za týchto podmienok naďalej fungovať, vyrábať múky, v mlynských výrobkov nemôže dlhodobo ohrozovať svoju ekonomickú stabilitu. Tieto skutočnosti vyžadujú výrazné zvýšenie odbytových cien múky, podľa bilancii mlynských podnikov od 25- 30 %. Špecifickým druhom nákladov pre pekárov v roku 2022 budú energie. Je avizovaný rapídny nárast cien plynu, ale aj elektrickej energie pre rok 2022. Vzhľadom k tomu, že podľa našich údajov mnohé pekárne nemali zakontrahované ceny energií z predchádzajúcich 2 rokov, stúpnu im náklady na energie v roku 2022 o viac ako 50 %, výnimku nebudú tvoriť aj nárasty o viac ako 100 %, pričom podiel energií na celkových nákladoch pri výrobe pekárenských výrobkov je na úrovni 7 % a neustále rastie.

Považujeme za nevyhnutné prijať v krátkom čase opatrenia na zmiernenie dôsledkov rastúcich cien energií a do diskusie zasielame návrhy možných opatrení na zníženie dopadu neúmerného rastu cien energií na podnikateľský sektor, a tým predchádzanie jeho kolapsu. Sme toho názoru, že uvedené návrhy sa dotýkajú predovšetkým Ministerstva hospodárstva SR, Ministerstva financií SR, Ministerstva životného prostredia SR ako aj Úradu pre reguláciu sieťových odvetví. Žiadame, aby tieto ministerstvá dôrazne upozorňovali na daný problém aj Európsku komisiu, pretože je to celoeurópsky problém a roztočenie inflačnej špirály bude v konečnom dôsledku negatívne vplývať na ekonomiku celej Eurozóny. Európska komisia by mala aj sama zasiahnuť a zabrániť negatívnemu vplyvu rastu cien energií na hospodárstvo celej EU.

Návrhy AZZZ SR do diskusie k zníženiu dopadu neúmerného rastu cien energií na podnikateľský sektor za priemysel a zdravotníctvo :

Všeobecné návrhy na opatrenia proti zvyšujúcim sa cenám energií a vstupov

- okamžité zníženie poplatkov spojených s distribúciou elektrickej energie a plynu minimálne na úroveň okolitých krajín EÚ, ktoré môže byť hradené z Envirofondu
- ako dočasné riešenie zrušiť/znížiť DPH na energie (po vzoru ČR, kde vláda schválila nulovú sadzbu u elektriny a plynu na budúci rok, pričom vzťahovať sa má už aj na november a december tohto roka)
- ako dlhodobé riešenie navrhujeme odbremeniť výrobu energie pre vlastnú spotrebu od poplatkov a spotrebnej dane (fotovoltaika, kogenerácia, vodíkové zdroje a pod.) a naopak ju cielene podporovať
- zníženie poplatkov v rámci regulovaných cien distribúcie
- zníženie spotrebných daní na palivá
- odklad platby odvodov do Národného jadrového fondu na rok príp. dva roky
- zníženie tarify za prevádzkovanie systému (resp. odloženie/rozloženie platby na dlhšie obdobie)
- zníženie tarify za rezervovanú kapacitu (resp. odloženie/rozloženie platby na dlhšie obdobie)
- výraznejšia podpora zo strany finančných inštitúcií (dosahujú rekordné zisky) pri financovaní investícií na zníženie energetickej náročnosti a obnoviteľných zdrojov (predfinancovanie alebo refundácie, výhodne rozloženie splátok...)

Adresné opatrenia pre podniky

Veľké podniky:

- výraznejšia a priama podpora štátu pri financovaní investícií na zníženie energetickej náročnosti a obnoviteľných zdrojov pre veľké priemyselné podniky z Envirofondu
- kompenzácia časti ceny povoleniek zo strany štátu na prechodné obdobia s otvorením možnosti preklenúť čas na investovanie technológií

Malé a stredné podniky:

- poplatky zhodnotiť na plošnom základe cez dane, špecificky na veľko a malo odberateľov
- zabezpečiť masívnu a rýchlu podporu výstavby fotovoltaických elektrární pre malé a stredné firmy, ktoré by čiastočne kryli spotrebu a zároveň bol proces v súlade s transformáciou na OZ, v MaS firmách sa nepredpokladajú ďalšie náklady na prenos a distribúciu, podpora za podmienky kontrolovaného nákupu panelov, pretože sa môže astronomicky nadhodnotiť ich cena a ekonomický efekt budú mať dodávatelia panelov a nie firmy, ktoré potrebujú túto elektrinu

Ambulantný sektor:

- dofinancovanie minimálne rozdielu medzi regulovanými cenami a neregulovanými cenami priamo poskytovateľom zdravotnej starostlivosti (nie prostredníctvom ZP) na základe reálneho ročného zúčtovania. Je potrebné si uvedomiť, že ambulantní poskytovatelia zdravotnej starostlivosti sú súčasťou kritickej infraštruktúry, ktorá však v podstatnej miere nemá dosah na vyjednávaní cien zmlúv za energie.
- vzhľadom na napätú situáciu s rozpočtom v rezorte zdravotníctva a zvyšujúce sa ceny energii zaradiť zdravotnícke zariadenia, ktoré sú v sieti poskytovateľov zdravotnej starostlivosti (bez rozdielu) medzi subjekty s regulovanými cenami

Uvedené návrhy sú námetmi do diskusie, uvedomujeme si, že situácia je veľmi vážna a preto odporúčame, aby boli prijaté opatrenia, ktoré by platili už vo štvrtom kvartáli tohto roku.

Stanovisko energetických zväzov

Sme si vedomí, že ide o veľmi vážnu tému, na ktorú jestvujú rôzne názory. Aj v rámci AZZZ SR pôsobia viaceré energetické zväzy a spoločnosti, ktoré majú na danú problematiku odlišný názor a s niektorými návrhmi nesúhlasia a považujú za potrebné o nich viesť fundovanú diskusiu relevantných subjektov, aby nedošlo k prijatiu unáhlených a nekoncepčných opatrení.

Napríklad k návrhom ako sú *„okamžité zníženie poplatkov spojených s elektrickou energiou a plynom minimálne na úroveň okolitých krajín EÚ“* a *„zníženie poplatkov v rámci regulovaných cien distribúcie“* uvádzajú, že poplatky za distribúciu energií pre domácnosti sú o 33% nižšie ako je priemer EÚ a poplatky pre firmy sú o 27% vyššie ako je priemer EÚ. Toto je výsledok „sociálnej politiky“ štátu za posledných 10 rokov. Je teda neprimerané tvrdiť, že poplatky sú vyššie ako je priemer EÚ. Keďže 2/3 výnosov sú z domácností, poplatky sú po zohľadnení tejto skutočnosti nižšie ako je EÚ. V plynárenstve sú dokonca nižšie napriek tomu, že sú tam zahrnuté poplatky za bezpečnosť dodávok (ktoré sú v iných štátoch hradené dodávateľmi), poplatky za prevádzku národného dispečingu (pričom iné krajiny majú extra poplatky za operátora trhu) alebo prevádzku vysokotlakovej siete. Tým pádom sú priemerné poplatky za sieťové služby v priemere oveľa nižšie ako je priemer EÚ, len pôsobením „sociálnej politiky“ sa oveľa viac zľavovali pre domácnosti na úkor firiem. Sieťové spoločnosti sa nevyhýbajú diskusii o presune tohto benefitu z domácností naspäť na firmy a vyrovnanie stavu, avšak nesúhlasia s tvrdením, že poplatky sú vysoké a treba ich znížiť bez toho, aby k tomu boli prezentované analýzy a podklady.

Ďalej napríklad k návrhu na *„zabezpečenie masívnej a rýchlej podpory výstavby fotovoltaických elektrární pre malé a stredné firmy, ktoré by čiastočne kryli spotrebu a zároveň bol proces v súlade s transformáciou na OZ, v MaS firmách sa nepredpokladajú ďalšie náklady na prenos a distribúciu, podpora za podmienky kontrolovaného nákupu panelov, pretože sa môže astronomicky nadhodnotiť ich cena a ekonomický efekt budú mať dodávatelia panelov a nie firmy, ktoré potrebujú túto elektrinu“* upozorňujú, že obnoviteľné zdroje sú síce jeden z najčistejších ale súčasne aj najdrahší zdroj. Považujú za neprimerané na jednej strane hovoriť o opatreniach na zníženie ceny a zároveň podporovať „masívnu“ výstavbu OZE. Cena elektriny na 2023 už teraz umožňuje nakúpiť elektrinu lacnejšie ako vie OZE vyrobiť, pričom sa tam dostáva už aj cena za 2Q 2022. Nie sme proti výstavbe OZE, ale v kontexte zlacňovania energii považujeme za potrebné upozorniť, že sa to ekonomicky uberá opačným smerom ako je cieľ a že tieto peniaze, ktoré by sa investične minuli hneď v prvý rok (pričom elektrina by sa postupne produkovala niekoľko rokov v budúcnosti) sa dajú v oveľa väčšej miere použiť ako kompenzácia dopadov z aktuálnych výkyvov.

Záver :

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že ide o náročnú problematiku, na ktorú jestvujú rôzne pohľady a názory. Je však zrejmé, že situácia v tejto oblasti je veľmi vážna, a preto je potrebné o nej viesť odbornú diskusiu so všetkými zainteresovanými subjektmi. Zastávame názor, že danú problematiku by mal zastrešovať rezort hospodárstva, samozrejme za aktívnej účasti aj ostatných dotknutých rezortov ako aj zástupcov podnikateľov. Navrhujeme preto, aby v gescii Ministerstva hospodárstva SR bola bezodkladne zriadená, resp. zaktivovaná komisia zložená zo zástupcov všetkých relevantných subjektov, ktorá by v krátkom čase prišla s konkrétnymi návrhmi opatrení, ktoré by následne boli uvedené do praxe. S ohľadom na vážnosť situácie dávame na zváženie, či by navrhovaná komisia nemala byť priamo v gescii pána premiéra.

Okruhy RÚZ k bodu 6:

- Využitie zdrojov štátneho rozpočtu a/alebo Environmentálneho fondu na financovanie podpory OZE (prípadne aj KVET) v rámci tarify za prevádzkovanie systému (TPS);
- Využitie zdrojov Environmentálneho fondu na vyššiu intenzitukompenzácie nepriamych nákladov EÚ ETS
- Využitie zdrojov štátneho rozpočtu a/alebo Environmentálneho fondu na zvýšenie objemu disponibilných prostriedkov pre schému štátnej pomoci (SA.53564 (2019/N)) na kompenzáciu časti platby za tarifu za prevádzkovanie systému (z položky OZE) pre energetiky náročné podniky
- Zníženie alebo dočasné zmrazenie odvodu do Národného jadrového fondu
- Zavedenie pásmovej tarify za prevádzkovanie systému pre odberateľov ALTERNATIVNE zavedenie úľavy pre koncových odberateľov elektriny s vyššou spotrebou elektriny formou uplatňovania diferencovanej tarify za prevádzkovanie systému

bod č. 6

Podklad Asociácie priemyselných zväzov a dopravy

Diskusia k problému zvyšujúcich sa cien energií

1. Aktuálny stav cien plynu a elektrickej energie a ich kvantita

- **Cena elektriny a plynu predstavuje komplexný systém, ktorý ovplyvňuje veľké množstvo faktorov, ktorými sú:** ponuka a dopyt vrátane geopolitickej situácie, vnútroštátny energetický mix, diverzifikácia dovozu, náklady na sieť, náklady na ochranu životného prostredia, ako sú napríklad ceny emisných povoleniek, nepriaznivé poveternostné podmienky alebo úroveň spotrebnej dane a zdanenie, ako aj vládne opatrenia na zníženie cien energií.
- **Ceny elektrickej energie a plynu sa na burzách aktuálne vyšplhali na historické maximá**. **Elektrická energia** až na cca 300 eur/MWh a **plyn** na 161 eur/MWh (ceny zo začiatku októbra). Plyn dokonca medziročne vzrástol o 500 %. Zároveň množstvo naplnenia zásobníkov plynu v SR (cca 74 %), ale aj v celej EÚ (cca 72 %) je v porovnaní s predošlým rokom nižšie.
- Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO) už kvôli kritickej situácii na trhoch s energiami pristúpil k prvým krokom, aby zabezpečil bezpečnú a nepretržitú dodávku tepla počas celej blížiacej sa vykurovacej sezóny pre slovenské domácnosti.
- Z vyššie uvedených dôvodov ako aj v dôsledku zvýšenia cien emisných povoleniek slovenské energeticky náročné výrobné podniky pozastavili, obmedzili alebo plánujú pozastaviť výrobu. Z uvedených dôvodov hrozia tieto dopady:
  - ferozliatiny - pokles produkcie z dôvodu odstavenia viac ako polovice pecí
  - adBlue – zníženie jeho produkcie pocítia nie len moderné dieselové vozidlá, ale aj 50 percent kamiónov, dodávok či autobusov, ktoré spĺňajú emisnú normu Euro 6, ktoré sú bez tejto prídavnej látky nepojazdné.
  - riziko následného odstavenia vysoko energeticky náročných priemyselných podnikov (napr. Slovalco).

2. Scenáre vývoja cien energií

V aktuálnej situácii z pohľadu Asociácie priemyselných zväzov a dopravy (APZD) vidíme **tri možné scenáre vývoja**, negatívny, optimistický a realistický. V nasledujúcej časti si obšírnejšie popíšeme uvedené scenáre.

Negatívny scenár:

- Ak bude zima v Európe výrazne chladnejšia môže byť problém s vykrytím denných prudkých nárastov spotreby.
- V roku 2022 plánuje Nemecko odstaviť posledné bloky jadrových elektrární čo môže zvýšiť tlak na výrobu elektriny z plynových zdrojov. V takejto komplikovanej situácii by mohli skončiť aj niektorí dodávatelia plynu. Musel by ich nahradiť SPP, ale nemusel by disponovať dostatkom plynu.
- Ak bude v Severnom mori a Stredomorí menší počet veterných dní, výrazne by to ochromilo výrobu elektriny z OZE. Aj najmenší problém by mohol spôsobiť blackout.
- Ceny plynu a elektriny tak budú stále extrémne vysoké, a rovnako drahé budú aj emisné povolenky. Značná časť energeticky náročného priemyslu (chémia, výroba stavebných materiálov, hutníctvo) bude nútená výrazne utlmiť alebo zastaviť výrobu.

Optimistický scenár:

- Teploty, priebeh a dĺžka zimy budú komfortné. Jar sa začne už v druhej polovici februára a v nížinách Európy nebude vôbec snežiť. Zásoby v zásobníkoch budú dostatočné a dodávky potrubného plynu budú stabilné.
- Na celom trhu od USA cez Európu až po Japonsko ku koncu zimy vznikne prebytok ponuky skvapalneného plynu.
- Odstavenie jadrových elektrární v Nemecku nepocítime.
- Ceny plynu a elektriny zastavia svoj rast a s príchodom jari začne ich pokles, sociálna a politická situácia v EÚ a na Slovensku sa upokojí. Urýchlia sa trendy na utlmovanie fosílnej energetiky a podpore inovatívnych riešení v oblasti úspor.

Realistický scenár:

- Zima bude zodpovedať približne 5-ročnému priemeru, nebude extrémne chladná a dlhá, avšak po celé vykurovacie obdobie bude situácia napätá a ceny vysoké. Vyhneme sa nutnosti

regulácie dodávok plynu pre odberateľov aj vďaka stabilite potrubných dodávok plynu a lepšej ponuky na trhu s LNG.

- K stabilite a pokrytiu dodávok plynu prispeje aj to, že niektorí veľkí priemyselní odberatelia pre vysoké ceny obmedzia alebo dočasne úplne zastavia svoju výrobu a ostatní spotrebitelia vrátane domácností budú šetriť alebo uprednostnia iné palivo. Tým sa uvoľnia objemy plynu na výrobu tepla a elektriny a zníži sa zaťaženie zásobníkov. To však môže mať významný vplyv na zamestnanosť v regiónoch, výber daní či ovplyvnenie fungovania iných sektorov (napr. chýbajúce adBlue v doprave).
- Stabilná bude aj výroba elektriny a trh sa vyrovná aj s vypnutím nemeckého jadra vďaka poveternostným podmienkam.
- Politické problémy v Európe pretrvajú kvôli vysokým cenám emisných povoleniek. Bude preto vyvíjaný tlak na prehodnotenie európskej energetickej politiky. To si na politickej úrovni vyžiada aj prehodnotenie spolupráce s externými partnermi, vrátane Ruska. Vytvorí sa celoeurópsky systém tvorby a riadenia povinných zásob plynu.

3. V akom časovom horizonte môžeme očakávať stabilizáciu stavu

Cena elektrickej energie sa pravdepodobne ustáli až v budúcom roku, prognózy a odhady sa rôznia. Trh s plynom sa obáva nedostatku ešte aj v apríli. Zvýšili sa aj ceny dodávok na budúce mesiace až do apríla budúceho roka, čo naznačuje, že trh očakáva nedostatok plynu aj po ukončení vykurovacej sezóny.

4. Návrhy opatrení Európskej únie na riešenie zvyšujúcich sa cien energií

Európska komisia vydala stanovisko, ktoré obsahuje tzv. toolbox – súbor nástrojov na riešenie aktuálnej energetickej krízy. Rozdeľuje ich na krátkodobé a strednodobé.

<u>Krátkodobé opatrenia:</u>

- poskytovanie núdzovej podpory príjmu pre energeticky chudobných spotrebiteľov, napríklad prostredníctvom poukážok alebo čiastočných platieb za účty, ktoré je možné podporiť príjmami systému EU ETS,
- umožnenie dočasných odkladov platieb za energie,
- poskytovanie pomoci spoločnostiam alebo odvetviam v súlade s pravidlami EÚ o štátnej pomoci, napríklad aj zabezpečením dlhodobých dohôd o nákupe energie,

- posilnenie medzinárodného dosahu v oblasti energetiky s cieľom zaistiť transparentnosť, likviditu a flexibilitu medzinárodných trhov,
- preskúmanie možného správania narúšajúceho hospodársku súťaž na trhu s energiou a požiadanie Európskeho úradu pre cenné papiere a trhy (ESMA) o ďalšie zlepšenie monitorovania vývoja na trhu s uhlíkom.

Strednodobé opatrenia pre dekarbonizovaný a odolný energetický systém

- zintenzívnenie investícií do OZE, obnovy a energetickej účinnosti a urýchlenie aukcií a povoľovacích procesov v oblasti OZE, ako aj rozvoj kapacity skladovania energie na podporu vyvíjajúceho sa podielu OZE vrátane batérií a vodíka,
- žiadosť Európskemu regulačnému orgánu pre energetiku (ACER), aby preštudoval výhody a nevýhody súčasného usporiadania trhu s elektrickou energiou a v prípade potreby navrhol Komisii odporúčania,
- zváženie revízie regulácie bezpečnosti dodávok s cieľom zaistiť lepšie využitie a fungovanie skladovania plynu v Európe,
- preskúmanie potenciálnych výhod dobrovoľného spoločného obstarávania zásob plynu členskými štátmi; umožnilo by to krajinám spojiť sily a vytvoriť strategické rezervy pre prípad núdze,
- zriadenie nových cezhraničných regionálnych skupín pre plynové riziká, ktoré budú analyzovať riziká a poskytovať poradenstvo členským štátom pri navrhovaní ich národných preventívnych a núdzových akčných plánov.

5. Opatrenia iných krajín v nadväznosti na situáciu so stúpajúcimi cenami energií

Francúzsko:

- V Európskej únii sa opäť diskutuje o budúcnosti jadrovej energetiky, ktorej využitie podporujú aj vedci z Medzivládneho panelu OSN pre klimatické zmeny, ako aj Francúzsko spolu s ďalšími deviatimi EÚ krajinami. Francúzsko chce od Bruselu, aby európska dvadsaťsedmička dohodla spoločný postup. Brusel by podľa nich mal uznať energiu z jadra a plynu ako udržateľné činnosti a teda: otvoriť cestu k ľahkému financovaniu a výstavbe jadrových zdrojov.

- Prezident Emmanuel Macron zverejnil svoj masívny investičný plán v hodnote 30 miliárd eur, ktorý je zameraný na dekarbonizáciu priemyselných gigantov, ale aj na ďalšie investície do energie z jadra.
- Francúzsko má zároveň v úmysle pomôcť domácnostiam vyrovnať sa s rastom cien energií prostredníctvom rozdávania "benzínových šekov". Francúzska vláda už v septembri naznačila, že zvažuje rozšírenie tzv. energetických poukážok na viac domácností, aby sa im znížili náklady na čoraz väčšie účty za energie. Energetické poukazy vo Francúzsku v súčasnosti dostáva takmer 5,5 milióna domácností.

Španielsko:

- V júni Madrid znížil daň z pridanej hodnoty na účty za elektrinu, aby zmiernil vplyv na spotrebiteľov a zároveň chce brzdiť rast cien elektriny rýchlejším budovaním veterných a slnečných elektrární.
- Španielska ministerka energetiky a životného prostredia Teresa Ribera sa obrátila na európsku komisárku pre energetiku Kadri Simson, aby prehodnotila pravidlá, podľa ktorých sa stanovuje cena elektriny na európskom trhu, čo EÚ odmietla.

Česko:

- Česká vláda na dva mesiace zruší daň z pridanej hodnoty za elektrinu a plyn, za november a december pre domácnosti. Týmto spôsobom chce kompenzovať prudký nárast cien energií. Vláda by chcela, aby nulová sadzba na plyn a elektrinu platila celý budúci rok.

Ukrajina:

- Ukrajine hrozí odrezanie od dodávok ruského plynu, čo môže vyústiť do ďalšej energetickej krízy.
- Európska komisia má v úmysle pre ňu do budúcna zaistiť stabilné dodávky, a to pomocou spätného toku zo Slovenska.

6. Návrhy APZD na riešenie súčasnej krízovej situácie

- Navrhujeme v prvom rade **dodržiavať povinné zákonné limity určené na prerozdelenie príjmov z predaja emisných povoleniek zo zdrojov Environmentálneho fondu**, ktoré nie sú zo strany štátu dlhodobo dodržiavané vo vzťahu k priemyselným podnikom. Zároveň je potrebné energeticky náročným podnikom **kompenzovať nárast cien energií a plynu práve z finančných prostriedkov, ktoré sa v rámci nákupu povoleniek akumulovali za posledné roky v Environmentálnom fonde** – je potrebné pripraviť kompenzačnú schému. Uvedené opatrenia umožnia využívať všetky disponibilné zdroje z Environmentálneho fondu na v tejto dobe nevyhnutné posilnenie slovenského priemyslu. Ďalej podotýkame, že Nemecko aj Česko prijíma opatrenia na presmerovanie významnej časti výnosov štátu z predaja povoleniek na kompenzáciu cien elektriny pre priemysel.
- Znížiť TPS, prípadne zaviesť pásmové tarify TPS podľa objemu odoberanej energie.
- Zrušenie platby poplatku do Národného jadrového fondu.
- Dočasné zníženie sadzby DPH za elektrinu a plyn.
- Navrhujeme **zvážiť zmenu súčasného slovenského modelu platieb za elektrickú energiu.** Inšpiráciou pre nás je nemecký model, v ktorom domácnosti platia za elektrinu viac ako podniky. Priemyselné podniky prispievajú na ochranu ŽP kúpou emisných povoleniek. Slovenské domácnosti sú taktiež nezanedbateľným znečisťovateľom, ale priamymi platbami neprispievajú k ochrane ŽP. Máme za to, že nárastom ceny elektrickej energie by boli domácnosti motivované zavádzať inovácie, znižovať spotrebu elektrickej energie, čo by v konečnom dôsledku viedlo k priblíženiu sa ku cieľu klimatickej neutrality. Tieto inovácie domácností by mali byť spolufinancované z eurofondov alebo z Plánu obnovy a odolnosti SR.

Materiál na mimoriadne rokovanie
Hospodárskej a sociálnej rady SR
Dňa 25. 10. 2021

k bodu č. 6)

Stanovisko ZMOS k diskusii k problému zvyšujúcich sa cien energií

Nestabilné prostredie v oblasti cien energií nemá negatívne dopady len na subjekty pôsobiace v priemysle, poľnohospodárstve, ale aj na subjekty existujúce v rámci miestnej územnej samosprávy, teda mestá, obce a nimi zriadené alebo založené organizácie.

V kontexte toho si treba uvedomiť, že mestá a obce sú prevádzkovateľom verejného osvetlenia a účty za energiu na verejné osvetlenie môžu tvoriť až 40% energetických nákladov na miestnej úrovni. Mestá a obce sú najväčšími zriaďovateľmi škôl a školských zariadení, medzi ktorými je 2 754 materských a 1 886 základných škôl. Miestna územná samospráva v rámci výkonov v sociálnej oblasti prevádzkuje 711 pobytových zariadení, denných stacionárov a podobne. V rámci športových aktivít samotné mestá a obce alebo prostredníctvom svojich zriadených alebo založených organizácií prevádzkujú energeticky náročné športové zariadenia ako sú hokejové a futbalové štadióny, športové haly, letné kúpaliská a kryté plavárne s vysokou energetickou náročnosťou. Nemenej dôležitou oblasťou, v ktorej má samospráva svoje záujmy a aktivity, je oblasť kultúry. V rámci tejto oblasti mestá a obce zabezpečujú chod a prevádzku viac ako 2 500 kultúrnych zariadení, v ktorých poskytuje kultúrne vyžitie pre svojich občanov, ale aj ďalších návštevníkov.

ZMOS v čase nastupujúcej energetickej krízy upozorňuje na ďalšiu významnú oblasť, ktorú mestá a obce zabezpečujú. Jedná sa o mestskú a prímestskú dopravu. V rámci mestskej dopravy chceme predovšetkým poukázať na skutočnosť, že na Slovensku máme dve mestá s električkovou a 5 miest s trolejbusovou dopravou, ktorá je energeticky veľmi náročná ktorú krajské mestá zabezpečujú a financujú zo svojich rozpočtov.

Mestá a obce v každom z posledných troch rokoch reálne vynaložili zo svojich rozpočtov za spotrebu energií a pohonných hmôt viac ako 210 mil. eur. Ak vláda SR neprijme zásadné opatrenia, aby nedošlo k radikálnemu rastu cien energií, výdavky miest a obcí vzrastú za tieto komodity rádovo v desiatkach miliónov eur.

V súčasnej ekonomickej situácii sú mestá a obce pod obrovským tlakom v dôsledku nestability v oblasti cien a zabezpečovania energií. Súvisí to tak s cenovými výkyvmi ako aj s ukončením podnikania niektorých subjektov, ktoré zabezpečovali dodávky energií. Všetky tieto faktory budú mať výrazne negatívny dopad na výdavkovú časť rozpočtov miest a obcí.

Samosprávy sa aktuálne dostávajú aj do legislatívne nekomfortnej situácie v dôsledku vyhlasovania verejných obstarávaní s obrovským rizikom, že žiadna z dodávateľských spoločností sa kvôli cenovej nestability energií ani neprihlási do súťaže, ktorá by mala generovať reálnu cenu v trhom prostredí. Ak sa samosprávy rozhodnú zazmluvniť dodávateľa,

ktorý limituje svoju ponuku konkrétnym krátkym dátumom a časom, môže to evokovať podozrenie z nehospodárnosti, čo vytvára ďalšiu úroveň potenciálnych problémov.

Uvedené riziká a obavy zo strany miest a obcí sú podporené septembrovou prognózou, vypracovanou Inštitútom finančnej politiky, ktorá predpokladá rast ceny elektrickej energie v roku 2022 o 10 %, čo okrem rastu ceny komodity zahŕňa aj predpokladané opatrenia na zníženie ceny a pri plyne je predpokladaný rast o 20%. Po zohľadnení poklesu ceny v tomto roku by tak bola v roku 2022 v porovnaní s rokom 2020 cena el. energie vyššia o 5,3 % a cena plynu o 8,4%. Rast cien energií pre domácnosti odráža najmä rast burzových cien komodít. Tie rastú kontinuálne od začiatku roka, v posledných mesiacoch sa ich rast však prudko zrýchlil. Keďže do vzorca na výpočet regulovaných cien vstupuje priemer denných cien futurov na komodity za uplynulé obdobia, súčasný vývoj ceny na rok 2022 výrazne neovplyvňuje, vytvára však riziko pre výrazné stúpanie cien na rok 2023, ktoré by mohlo byť porovnateľné s tým v roku 2022.

Zároveň poukazujem na to, že mestá a obce sa podieľajú na znižovaní energetickej efektívnosti Slovenska svojimi investíciami a projektami venujú pozornosť energetickým úsporám dosahovaných rekonštrukciou a opravou verejných budov a verejného osvetlenia. Na jednej strane podieľajú sa na tvorbe úspore verejných financií a na strane druhej sú vystavené zvýšeným nákladom na energiu v dôsledku nestability v cenách energií a jej zabezpečovaní. Pri takto pokračujúcej situácii a nestabilite na trhu s energetikou môže byť ohrozené aj čerpanie dostupných európskych zdrojov, a tým aj plnenie európskych a medzinárodných záväzkov SR v oblasti energetiky, pretože samosprávy nebudú mať investície na realizovanie projektov zameraných na energetickú efektívnosť z dôvodu použitia týchto investícii na kompenzovanie nárastu cien energií. Hovoríme o značne veľkom rozsahu európskych zdrojov, ktoré máme a bude mať k dispozícii v oblasti energetiky, hospodárstva životného prostredia: Európske investičné a štrukturálne fondy 2014-2020, ako aj Fondy EÚ nadväzujúceho programového obdobia na roky 2021-2027, Fond spravodlivej transformácie, Fond obnovy a odolnosti alebo aj zdroje Sociálno-klimatického fondu a iné. Združenie miest a obcí odporúča vláde SR urýchlene prijať krátkodobé operatívne opatrenia, ktoré výraznou mierou prispejú k zmierneniu dôsledkov rastúcich cien energií a k zníženiu napätia, ktoré je možné vnímať v celej spoločnosti. Ďalej ZMOS odporúča vláde SR inšpirovať sa opatreniami na zmiernenie dopadov cenovej energetickej krízy v krajinách, ktoré už pristúpili k prijímaniu takýchto opatrení. Okrem krátkodobých opatrení s okamžitým dopadom na zmiernenie dôsledkov energetickej cenovej nestability, by sa mala vlád SR zaoberať aj opatreniami so strednodobým dosahom. K týmto opatreniam možno zaradiť napríklad posilnenie postavenia spotrebiteľov, zvýšiť výrobu zariadení na produkciu energie z obnoviteľných zdrojov, zintenzívniť a zefektívniť investície do transeurópskych sietí, urýchliť aukcie s energiou z obnoviteľných zdrojov a pod.

V prípade pretrvávajúcej nestabilnej situácii v oblasti cien energií zo strednodobého a dlhodobého hľadiska budeme žiadať aj Európsku komisiu, aby európske zdroje z vyššie uvedených finančných mechanizmov alokovala na kompenzovanie nárastu cien energií vyplývajúcich z nestabilného prostredia v oblasti energetiky.

Branislav Tréger
predseda